Block 1

©Högskoleverket

2009-03-28

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

DELPROV 1 NOGg

Delprovet innehåller 22 uppgifter.

Anvisningar

Varje uppgift innehåller en fråga markerad med fet stil. Uppgiften kan även innehålla viss information. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som också innehåller information. Din uppgift är att avgöra hur mycket information, utöver den som anges i inledningen, som behövs för att besvara frågan. Pröva de olika svarsförslagen noggrant innan du besvarar frågan.

Övningsexempel

A, B och C är tre olika positiva heltal.
Vilket är talens medelvärde?

(1) Summan av de två största talen är 130.

(2) Summan av de två minsta talen är 110.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

A i (1) men ej i (2):
Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.

B i (2) men ej i (1):
Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.

C i (1) tillsammans med (2):
För att få tillräcklig information måste man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.

D i (1) och (2) var för sig:
Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.

E ej genom de båda påståendena:
Inte ens genom att nyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Enligt informationen i påstående (1) kan det största talet variera mellan 128 och 66. Enligt informationen i påstående (2) kan minsta talet variera mellan 1 och 54. Informationen i påstående (1) tillsammans med (2) leder till att det finns 9 olika lösningar på talens medelvärde. Eftersom uppgiften har 9 olika lösningar så kan man inte entydigt besvara frågan om talens medelvärde. Svarsförslag **E** är därför rätt.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.
Markera tydligt.
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **22 uppgifter.**
Provtiden är 50 minuter.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL.

Uppgifter

©Högskoleverket

1. Tre olika parallella vägar – V1, V2 och V3 – leder fram till tre olika hus: ett rött, ett gult och ett vitt. V1 eller V2 leder fram till det röda huset. V3 leder fram till det gula eller till det vita huset. **Vilken av vägarna leder fram till det gula huset?**

(1) V1 leder varken fram till det gula eller till det vita huset.

(2) V2 leder fram antingen till det gula eller till det vita huset.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

2. En deg sätts i en bunke för att jäsa. **Hur lång tid tar det innan degen fyller halva bunken?**

(1) Degen jäser så att den fördubblar sin volym varje halvtimma.

(2) Efter tre timmar är hela bunken fylld.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

©Högskoleverket

3. M är mittpunkten mellan punkterna P och Q, som båda ligger på linjen $y = kx + m$.
Bestäm koordinaterna för punkten Q.

(1) Punkten P har koordinaten (23; –28).

(2) Punkten M har koordinaten (15,5; –18,5).

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

4. Anton ska på utflykt och tar med sig choklad i en termos som rymmer 1,5 liter.
Hur mycket choklad finns det kvar i termosen när han återvänder hem från utflykten?

(1) Innan utflykten hade Anton fyllt termosen till 2/3 och han har druckit 3/4 liter choklad under utflykten.

(2) Anton har druckit choklad motsvarande hälften av vad termosen rymmer.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

5. Lisa har byggt en träjärnväg som hon kör ett batteridrivet tåg på. Tåget kör med konstant hastighet. **Hur lång är träjärnvägen som Lisa byggt?**

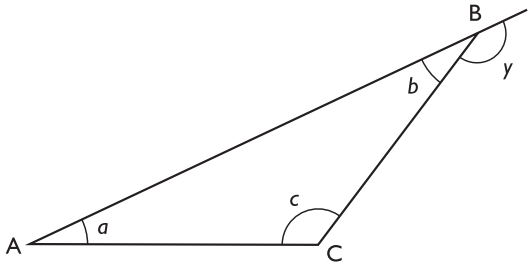
(1) Efter 20 sekunder har tåget förflyttat sig 1/5 av hela träjärnvägens längd.

(2) Efter 30 sekunder har tåget förflyttat sig 3/10 av hela träjärnvägens längd.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

6. ABC är en triangel. Vinkeln *a* är 25°. **Hur stor är vinkeln** c**?**

Figuren syftar endast till att illustrera problemet. Mätning i figuren ger ej information för lösningen.

(1) Vinklarna *b* och *c* är tillsammans 155°.

(2) Yttervinkeln *y* är 140°.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

©Högskoleverket

7. I en trädgård finns enbart päron- och äppelträd. Hälften av träden bär frukt. **Om man slumpmässigt väljer ut ett träd ur trädgården, hur stor är då sannolikheten att det är ett päronträd som bär frukt?**

(1) Det finns 40 päronträd, varav 3/4 bär frukt.

(2) Det finns lika många päronträd som äppelträd.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

8. Två tunnor, A och B, är delvis fyllda med vatten. **Hur mycket vatten innehåller tunnorna tillsammans?**

(1) Tunna A innehåller tre gånger så mycket vatten som tunna B.

(2) Om man häller över 20 liter vatten från tunna A till tunna B, så finns det dubbelt så mycket vatten i tunna B som i tunna A.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

9. Ett potatisland består av ett antal fåror där det växer potatis, ett antal fåror där det varken växer eller har vuxit potatis samt ett antal fåror som det redan skördats potatis från. **I hur många fåror växer det fortfarande potatis?**

(1) I potatislandet finns totalt 192 fåror varav 1/3 redan är skördade. 7/12 av potatislandet består av fåror där det varken växer eller har vuxit potatis.

(2) Av de 80 fåror som det ursprungligen växte potatis i återstår 20 procent som inte är skördade.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

10. På en ritning finns en rätvinklig triangel inritad. **Hur långa är sidorna i triangeln?**

(1) Den ena kateten är tre gånger så lång som den andra kateten.

(2) En av triangelns sidor är 60 mm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

©Högskoleverket

11. Laget A spelade match mot något av lagen B, C eller D. De två lag som inte spelade mot A spelade mot varandra. Lagen kunde antingen vinna, förlora eller spela oavgjort. **Vilket av lagen spelade mot A?**

(1) B vann inte sin match vilket däremot A gjorde.

(2) C förlorade inte sin match och D vann inte sin match.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

12. Ett företags vinst var lägre år 1997 än år 1996. **Med hur många procent var företaget tvunget att öka sin vinst år 1998, jämfört med 1997, för att vinsten skulle bli lika stor som år 1996?**

(1) Företagets vinst var 1/8 lägre år 1997 än år 1996.

(2) Företagets vinst var 125 000 kr lägre år 1997 än år 1996.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

13. Till en bioföreställning, dit det fanns endast barnbiljetter och vuxenbiljetter, var 36 procent av biljetterna osålda. **Till hur stor andel av biosalongens platser hade det sålts barnbiljetter?**

(1) Sammanlagt såldes 80 biljetter. Biosalongen har 125 platser.

(2) 37,5 procent av de sålda biljetterna var vuxenbiljetter.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

14. a, b och c är olika positiva heltal. $c = a + 4$. **Vilka är talen** a, b **och** c**?**

(1) $c - b = 2$

(2) $a - b = -2$

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

15. R är mittpunkten på den räta linjen PT. Q är mittpunkten på PR. S är en punkt på RT. **Hur lång är sträckan ST?**

©Högskoleverket

Figuren syftar endast till att illustrera problemet. Mätning i figuren ger ej information för lösningen.

(1) Sträckan QS är 10 cm.

(2) Sträckan PS är 19 cm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

16. Fyra flickor äter var sin lika stor portion glass och sju pojkar äter var sin lika stor portion glass. Tillsammans äter flickorna och pojkarna 29 dl glass. **Hur många deciliter glass äter tre av flickorna och två av pojkarna tillsammans?**

(1) Varje pojke äter 50 procent mer glass än varje flicka.

(2) De sju pojkarna äter tillsammans 13 dl mer glass än de fyra flickorna.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

17. Ett paket har formen av ett rätblock. **Hur mycket rymmer paketet?**

©Högskoleverket

(1) Om man ökar volymen med 4 procent så rymmer paketet 52 liter.

(2) Summan av paketets längd, bredd och höjd är 120 cm. Längden är lika med bredden.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

18. I en rabatt finns ett antal blommor fördelade på enbart tre arter. De arter som finns är blåklocka, prästkrage och rödblära. **Hur många rödbläror finns det i rabatten?**

(1) Hälften av rabattens blommor består av prästkragar och 1/7 av rabattens blommor är blåklockor. Differensen mellan antalet prästkragar och blåklockor är lika med 20.

(2) Om sex prästkragar avlägsnas så utgör rödblärorna 40 procent av de kvarvarande blommorna i rabatten.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

©Högskoleverket

19. Index används för att visa en förändring över tid. Prisindex för 1 liter blyfri bensin år 1989 är 100. **Vad är prisindex för 1 liter blyfri bensin år 1995?**

(1) År 1990 hade priset på 1 liter blyfri bensin stigit med 44,30 procent sedan år 1989.

(2) År 1995 hade priset på 1 liter blyfri bensin stigit med 0,90 kronor sedan år 1990.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

20. Ett fartyg utökar sin besättning med 10 personer. Matransonen per person beräknas vara lika stor före som efter utökningen. **Hur många personer fanns i besättningen innan den utökades?**

(1) Maten, som skulle ha räckt i ytterligare 20 dagar, kommer nu bara att räcka i 15 dagar.

(2) När besättningen utökats med 10 personer kommer den tid som maten räcker att förkortas med 5 dagar.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

21. På ett nöjesfält står besökare i kö till attraktionerna Lustiga huset och Flygande mattan. **Hur många personer sammanlagt står i kö till de båda attraktionerna?**

(1) Det står tio fler personer i kö till Lustiga huset än till Flygande mattan.

(2) Om hälften av de personer som står i kö till Flygande mattan och en fjärdedel av de personer som står i kö till Lustiga huset lämnar sina respektive köer, minskar det sammanlagda antalet köande personer med en tredjedel.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

22. $0 < z < y$ **Är** $\frac{(x+y)}{z} > \frac{(x+z)}{y}$ **?**

(1) $x > y$

(2) $x > 0$

Tillräcklig information för lösningen erhålls

A i (1) men ej i (2)
B i (2) men ej i (1)
C i (1) tillsammans med (2)
D i (1) och (2) var för sig
E ej genom de båda påståendena

PROVET ÄR SLUT. FINNS TID ÖVER, KONTROLLERA DINA SVAR.

©Högskoleverket

Block 2
©Högskoleverket

2009-03-28

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

DELPROV 4 ORDa

Delprovet innehåller 40 uppgifter.

Anvisningar

Varje uppgift inleds med ett ord i fetstil. Under detta finns fem svarsförslag. Välj det svarsförslag som **bäst** motsvarar innebörden av det fetstilta ordet. Endast ett svarsförslag är rätt.

Övningsexempel 1

förslå

A stå ut
B klara av
C bli över
D hjälpa upp
E räcka till

Förslå betyder ungefär samma sak som räcka till. Rätt svar är alltså **E.**

Övningsexempel 2

mjärde

A kartställ
B fiskeredskap
C utställningsskåp
D skjutvapen
E vägbeläggning

En **mjärde** är ett slags fiskeredskap.
Rätt svar är alltså **B.**

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.
Markera tydligt.
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **40 uppgifter.**
Provtiden är 15 minuter.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL.

©Högskoleverket

1. klavertramp

A ful ovana
B högljudd protest
C medveten lögn
D pinsamt misstag
E oväntad vändning

2. ekipage

A uppassare
B häst och vagn
C finare sällskap
D kläder och utrustning
E elegant uppvisning

3. konstellation

A uppdrag
B gruppering
C påverkan
D förberedelse
E omflyttning

---

4. fallenhet

A naturlig följd
B medfödd förmåga
C avvikelse
D lycklig slump
E svaghet

5. markant

A grundlig
B hård
C självklar
D intensiv
E påtaglig

6. förvanska

A framställa
B förvränga
C framhäva
D förväxla
E förarga

---

7. stinn

A stabil
B påkostad
C stolt
D proppfull
E blytung

8. dust

A fult grepp
B olyckshändelse
C kamp
D sista chans
E dimridå

9. luttrad

A viljestark
B härdad
C sviken
D uttråkad
E misslyckad

---

10. ebenholts

A oljefärg
B bergart
C keramik
D träslag
E gipsdekoration

11. dynamisk

A oförutsägbar
B effektiv och uthållig
C spännande
D kraftfull och rörlig
E storslagen

12. permittera

A tillsätta
B förflytta
C friställa
D utöka
E beordra

---

13. ingrodd

A svår att avlägsna
B översållad
C försjunken i sig själv
D svår att upptäcka
E genomborrad

14. origami

A pappersvikning
B konstutställning
C vindspel
D prydnadsväxt
E blåsinstrument

15. sky

A undvika
B försvara
C dölja
D misstro
E undkomma

Ord 09A.indd 2 2009-01-12 10:37:35

©Högskoleverket

16. armatur

A belysningsanordning
B gjutjärnsbeslag
C hyllkonstruktion
D trädekoration
E sittmöbel

17. iscensätta

A efterlikna
B demonstrera
C arrangera
D synliggöra
E uppträda

18. beredvilligt

A motvilligt
B noggrant
C dugligt
D tjänstvilligt
E öppenhjärtigt

---

19. enfald

A enighet
B hopplöshet
C ensamhet
D ensidighet
E dumhet

20. gemener

A skiljetecken
B kursiva bokstäver
C understrykningar
D små bokstäver
E sammansättningar

21. tillbakavisa

A avråda från
B återge det viktigaste av
C förneka riktigheten av
D dra sig till minnes
E uppmärksamma

---

22. le i mjugg

A le trött
B le ansträngt
C le utan orsak
D le brett
E le i smyg

23. satin

A poröst material
B yttre hölje
C glänsande tyg
D vit nyans
E vågig struktur

24. odelat

A fullständigt
B hemligt
C enskilt
D allmänt
E måttligt

---

25. vara ur slag

A vara omodern
B vara skadad
C vara ur form
D vara ur funktion
E vara i otakt

26. konstfärdigt

A egendomligt
B skickligt
C beskrivande
D föränderligt
E komplicerat

27. moment 22

A vild chanstagning
B tidsödande uppgift
C återkommande fara
D nedåtgående trend
E orimlig situation

---

28. högdragen

A nedlåtande
B uppjagad
C respektfull
D överdriven
E allvarlig

29. indicier

A onödiga tillägg
B orsaker
C inofficiella förslag
D misstag
E indirekta bevis

30. dra försorg om

A ta hand om
B stå ut med
C vara orolig för
D förvissa sig om
E skaffa sig fördelar

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

Ord 09A.indd 3 2009-01-12 10:37:35

©Högskoleverket

31. vind för våg

A motsträvigt
B utan tillsyn
C hastigt
D helt oväntat
E tillfälligt

32. införliva

A bekräfta
B tillfredsställa
C låta uppgå i
D visa vikten av
E ge stöd åt

33. kaplan

A präst
B körledare
C munk
D kyrkvärd
E frälsningssoldat

---

34. tillbud

A order
B introduktion
C inspektion
D incident
E ranson

35. traktör

A konstkännare
B krigshetsare
C kyrkomusiker
D köpman
E krogvärd

36. ackreditera

A lämna omdöme om
B ge fullmakt åt
C skaffa fram bevis
D framföra klagomål
E efterskänka skuld

---

37. komma till korta

A bli osams
B missgynnas
C glömma bort
D misslyckas
E stressa

38. dysenteri

A tarmsjukdom
B förlamning
C djup nedstämdhet
D kronisk smärta
E lungsjukdom

39. byline

A replikskifte
B varumärke
C upphovsmans namn
D stigande försäljningskurva
E stadsbild

---

40. logopedi

A läran om kroppens funktioner under arbete
B läran om skelettets uppbyggnad
C läran om barns inlärningsförmåga
D läran om röst- och talrubbningar
E läran om hjärnans utveckling

PROVET ÄR SLUT. FINNS TID ÖVER, KONTROLLERA DINA SVAR.

Ord 09A.indd 4 2009-01-12 10:37:35

©Högskoleverket

När stenen brinner

Recension från 1998 av Björn Håkansons *När stenen brinner*.

”Först då man fått ett köttsligt förhållande till orden, börjar man bli författare”, skriver den store spanske poeten José Angel Valente i en liten praktika som kom ut häromåret. Jag tror att den svenske poeten Björn Håkanson skulle distansera sig från det påståendet. Och ändå kunde hans poetiska författarskap beskrivas som ett långsamt accepterande av Valentes tes. Från den nyenkle poet som i 1963 års samling, *Mot centrum*, sakligt räknar upp innehållet i ett köksskåp, över den politiskt motiverade skald som i 1975 års samling gör rent hus med Gunnar Ekelöfs borgerliga individualism, till den poet som nu publicerar följande dikt, är avståndet onekligen långt.

> Kallas sorg, en frusen klump
> som stulit kroppen obesedd
> med övergivna röster kretsande
> i schaktet för försvinnande
> och stum musik. Aldrig mer
> är livet som innan. Och döden
> är en dvärg i denne jätte.

Många tycker sig, tror jag, mot den bakgrunden kunna reducera Björn Håkansons poetiska utveckling till en anpasslighet efter tidens poetiker. Men där misstar de sig, vill jag påstå. Håkanson har alltid varit en utpräglat intellektuell poet, i Vilhelm Ekelunds tradition, som sökt den fria vinkeln och distansen, men som – kanske just därför – inte sällan råkat i beroenden. Han, om någon, har fått erfara att inte ens ironin är en pålitlig position för den som misstror språket och traditionen. Så när han nu, på äldre dar, slagit in på den ”inre och undre” väg han förut förkastade, är det bara följdriktigt. Och ur denna följdriktighet stiger en ny frihet, som jag skulle vilja kalla – mod.

Ja, det som imponerar mest på mig i Björn Håkansons nya samling *När stenen brinner* är modet att trotsa banalitetens tabu. Dikterna koncentrerar sig på den sorts elementära upplevelser som vi vanligen avvisar som just banala: häpnaden, den existentiella svindeln och hänförelsen. De poeter som tar sig an den sortens stoff åstadkommer i sällsynta fall något genialt, som Almqvist i sina *Songes*, men betydligt oftare hamnar de i det insändarsidesbanala. Björn Håkanson räds inte den balansen och ibland, som i den ”Essay om evigheten” som blott rymmer det enda ordet ”Nu”, väger han definitivt inte över åt Almqvists håll. Men för det mesta balanserar dikterna i *När stenen brinner* precis på gränsen mellan löje och insikt, som till exempel i dikten ”Ny jord”:

> Ljuset över din skuldra
> när du står framför spegeln.
> Du är en dröm, och en erfarenhet,
> en gräns, och ett landskap
> där minnet färdas fritt, och nuet
> gör sin dagliga resa.
> Och jag som förfäktat historiens död!
> Din kropp säger mot: i din närvaro
> har jorden åter börjat snurra.

Slutet av denna dikt är signifikativt. Å ena sidan kan det läsas som komisk romantisk hyperbol: det är din närvaro som får jorden att snurra! Å andra sidan kan det läsas som en elementär filosofi: vem kan förfäkta historiens slut inför vetskapen om att dygn ständigt läggs till dygn och att den älskades kropp åldras och en gång skall dö? De två läsningarna utesluter varandra, och poeten lyckas på så vis göra dubbelheten till diktens själva väsen. Den är på en gång banal och sofistikerad. Det är mer än skickligt gjort.

I en av bokens många prosadikter formulerar Håkanson en ontologi som säger att blott det som någon gång iakttas finns till. Jag tror att det är mot den bakgrunden man skulle förstå hans nya dikter. Han vill skriva en poesi som beaktar hela människan. Hans ”undre och inre väg” är inte asocial som Gunnar Ekelöfs, utan tvärtom emancipatorisk och social. Den vill lysa upp och bringa i dagen också det triviala och banala, ja allt det som annars hotar att bli intets fångst.

Och här går det en rak linje från den nyenkle poeten i genombrottsboken *Mot centrum* till drömdiktaren och elegikern i *När stenen brinner*, en linje som handlar om jaget, ja om människan som en social konstruktion. Blott genom andra är vi, upprepar Björn Håkansons dikt envetet genom decennierna. Den avgörande skillnaden mellan den poesi han skrev för 35 år sedan och den han skriver idag ligger, tror jag, snarare i språksynen.

Det finns förvisso ännu reminiscenser av språkspelaren Håkanson i den nya samlingen, men i grunden söker sig hans poesi numera mot världen bortom språket. Så har hans antimodernistiska materialism vänts i en romantisk idealism som inte ens väjer för den mest aristokratiska av den lyriska modernismens idéer, tanken om ett språk bortom språket, blott tillgängligt som Poesi.

©Högskoleverket

En annan av José Angel Valentes formuleringar lyder: ”Orden skapar rymder, hål, kratrar, tomrum. Dessa är dikten.” Så långt går kanske inte hans knappt tio år yngre svenska kollega, ännu. Men Björn Håkanson är omprövningens poet och de poetiska konsekvenserna av boken är kanske än en gång större än han själv anar. Vart den inkarnerade poesi bortom bokstäverna som Björn Håkanson förespeglar oss i dikten ”Efter ö” skall leda, ger den nya boken inget klart besked om. Men nog lovar den en storslagen fortsättning på författarskapet:

> Det visste jag inte förr, när kroppen
> rymdes på en plansch och fåglar
> bara var främmande ord i en läxa;
> då måste jag bestiga berg för att få utsikt,
> då kunde jag springa i timmar längs en strand
> jagande en bro till andra sidan; nu
> kallar jag kroppen det möjliga:
> en bro till alla sidor, ett alfabet
> som fortsätter efter ö.
> Och därför att du stillnat hos mig
> vet jag nu allt om flykt och oro, avstånd,
> hopplösa begär – jag vet, och glömmer.

Magnus William-Olsson

hyperbol = uttryck som innebär en stark (medveten) överdrift
ontologi = läran om tillvarons egentliga beskaffenhet
reminiscens = svag eller ofullständig minnesbild

Uppgifter

1. Vad står, enligt recensenten, i centrum för Håkansons författarskap?

A Fascinationen inför förhållandet mellan liv och död.
B Författaren själv som uttolkare av tidsandan.
C Oviljan mot att bli placerad i ett fack.
D Människan som samhällelig varelse.

2. Hur kan man bäst karakterisera den Håkanson som skrivit *När stenen brinner*, så som recensenten ser honom?

A Anpassling
B Drömtydare
C Balanskonstnär
D Förförare

3. Enligt recensenten finns det en avgörande skillnad mellan den poesi som Håkanson skrev på 60-talet och den poesi som finns representerad i *När stenen brinner*. Vad är det som förändrats?

A Håkansons val av litterära förebilder.
B Håkansons syn på poetens sociala roll.
C Håkansons val av litterära teman.
D Håkansons syn på språkets betydelse.

4. Vilket av nedanstående förslag passar bäst som rubrik för recensionen?

A Björn Håkanson – från tradition till romantisk idealism.
B Björn Håkanson – från nyenkel poet till drömdiktare.
C Björn Håkanson – från politisk skald till borgerlig intellektuell.
D Björn Håkanson – från befrielse till omprövning.

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Antibiotika i sjukhusvården

Hur används antibiotika på ditt sjukhus – kan användningen förbättras? Frågan ställdes till de lokala Stramagrupperna 2003 i samband med inbjudan att delta i ett försök att beskriva antibiotikaanvändningen i slutenvård. Intresset för studien blev mycket stort. Grupperna genomförde två unika nationella punktprevalensstudier, PPS 2003 och 2004. Studierna omfattar 50 till 60 procent av alla inneliggande patienter på svenska sjukhus under en dag. Unika data kring förskrivningsmönster relaterat till diagnos finns nu tillgängliga för webbaserad analys av Stramagrupperna. Dessa kan användas i kvalitetsarbetet för rationell antibiotikaanvändning, jämförelser mot givna rekommendationer och i patientsäkerhetsarbetet.

I Sverige finns en god kunskap om försäljning av läkemedel genom statistik från Apoteket AB. Vi har dock haft en bristfällig kunskap om och överblick över antibiotikas användning i slutenvården avseende indikationer och förskrivningsmönster. Tidigare studier har visat att om sådana uppgifter görs kända för förskrivarna kan det öka följsamheten med gällande terapiriktlinjer. I den svenska handlingsplanen mot antibiotikaresistens ingår under rubriken ”Övervakning av antibiotikaförskrivningen” som ett mål att ta fram sådan information, helst som kontinuerligt tillgängliga data men till en början via riktade punktprevalensundersökningar.

Strama erbjöd de lokala Stramagrupperna att delta i en nationell PPS över förbrukning och förskrivningsorsaker för antibiotika inom alla somatiska specialiteter under november 2003. Undersökningen upprepades november 2004.

Vi utarbetade ett webbaserat inrapporteringssystem för data och en likaså webbaserad rapportgenerator som möjliggör för Stramagrupperna att själva analysera och jämföra egna data mot övriga landet, det vill säga en form av nationellt kvalitetsregister.

Både PPS 2003 och 2004 genomfördes av Stramagrupperna på ett enastående sätt. Trots att stor arbetsinsats avkrävdes blev deltagandet högt och inrapporteringen av data var snabb och noggrann. 19 respektive 18 av 21 Stramagrupper rapporterade data. Patientmaterialet omfattar cirka 60 respektive 50 procent av det genomsnittliga antalet inneliggande patienter i svensk sjukvård under en dag. Fördelningen på kön, ålder, sjukhuskategorier och specialiteter är representativ för slutenvården.

Ur rapportgeneratorn kan vi söka detaljerade svar på antibiotikaanvändningen ner till lokal specialitet och diagnos för alla preparat som används vid behandling av infektioner orsakade av bakterier och svamp. Vi kan få svar på fördelningen mellan samhälls- och sjukhusförvärvad infektion liksom andelen profylax.

Studierna baseras på 13 536 och 11 348 inneliggande patienter på 54 respektive 49 sjukhus. Sammanlagt har vi 8 237 registrerade terapier i vilka ingår 9 565 preparat. Resultaten från 2003 och 2004 visade god överensstämmelse.

Av alla inneliggande patienter behandlades omkring 32 procent med antibiotika, 17 procent för en samhällsförvärvad infektion och 9 procent för en vårdrelaterad infektion. 6 procent fick antibiotika i profylaktiskt syfte inför en operation eller på grund av ökad infektionsrisk i samband med andra behandlingar eller tillstånd.

Med våra undersökningar kan vi beskriva antibiotikatrycket i slutenvården uttryckt som definierade dygnsdoser, DDD, per 100 inneliggande patienter. Genomsnitten var de två åren 40,3 respektive 43,1. Det innebär att varje inneliggande patient i genomsnitt utsätts för knappt en halv dygnsdos antibiotika per dag. Spridningen är emellertid mycket stor mellan olika verksamheter. Undersökningar genomförda inom intensivvården har visat på antibiotikatryck upp till 250 DDD per 100 inneliggande patienter.

Den mest använda antibiotikagruppen, räknat i DDD, vid behandling av vuxna var cefalosporiner. 22 till 24 procent av all antibiotikabehandling av vuxna utfördes med dessa preparat.

Den näst mest använda preparatgruppen var fluorokinoloner med 12 procent. Det är en antibiotikagrupp avsedd för komplicerade urinvägsinfektioner, tarm- och bukinfektioner.

Därefter kom specialpenicilliner som isoxazolylpenicillin och bredspektrumpenicilliner, mecillinam och amoxicillin, på 10 procent. Vanligt penicillin V följde på fjärde plats. Den profylaktiska användningen dominerades av isoxazolylpenicillin med 47 och 52 procent följt av cefalosporiner på omkring 18 procent. Användningen av cefalosporiner är därmed stor såväl vid behandling av akut infektion som vid profylax i samband med operation. Ensidig användning av en preparatgrupp utgör erfarenhetsmässigt en risk för ökad resistensutveckling.

Barnen behandlades i ännu större utsträckning med cefalosporiner. Men de barn som vårdas på sjukhus har allvarligare infektionsdiagnoser och är i mycket större utsträckning infektionskänsliga vilket förklarar behovet av en intensivare och bredare terapi.

Det kanske mest anmärkningsvärda fyndet var att den profylaktiska användningen i samband med operationer var alltför lång. Rekommendationen är en dos inför operation inom huvuddelen av allmänkirurgin och tre doser inom ett dygn för ortopedins rekonstruktiva ledkirurgi. Profylax gavs dock i mer än 24 timmar i 47 procent av alla terapier 2003 och knappt 40 procent 2004.

©Högskoleverket

Vid analys av de olika diagnosgrupperna anser vi att det finns utrymme för att minska användningen av potenta antibiotika med brett antibakteriellt spektrum. Vid framför allt samhällsförvärvad lunginflammation kan fortfarande vanligt bensylpenicillin användas, i synnerhet då patienten inte är infektionskänslig. En jämförelse mellan infektionsklinikernas och övriga medicinska specialiteters val av terapi vid samhällsförvärvad lunginflammation visar dock en tydlig förskjutning mot bredspektrumpreparat hos de senare.

Behandlingsmönstret för nedre urinvägsinfektion väcker flera frågor. För det första används fluorokinoloner i stor utsträckning vid behandling av kvinnor. För det andra domineras vårdrelaterade infektioner av nedre urinvägsinfektion i en sådan utsträckning att vi misstänker överdiagnostik och överbehandling. Detta är ett annat viktigt område att specialstudera och förbättra, framför allt rutinerna för diagnostik och kateterbehandling.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att PPS-studierna har givit oss ett av de största materialen i världen över användningen av antibiotika på sjukhus. Internationella jämförelser är svåra att göra då det finns få andra studier och dessa oftast är små. De jämförelser vi kan göra tyder på att vi i Sverige ligger på en jämförbar nivå med Norge och Danmark. PPS kommer förhoppningsvis att leda till en mer rationell antibiotikabehandling med mer riktad behandling, medvetandegörande av över- och underbehandling, ökade möjligheter att motverka resistensutveckling inom slutenvård och större kontroll av kostnadsutvecklingen genom ökad följsamhet till behandlingsrekommendationer. De ger därmed underlag för diskussioner och förändringsprocesser i svensk sjukvård.

Mats Erntell

Strama = svensk nätverksorganisation som bildades 1995 och verkar för en rationell användning av antibiotika
profylax = åtgärder i förebyggande syfte för att förhindra sjukdom eller annat oönskat tillstånd

Uppgifter

5. Inom vilket sammanhang kan användningen av antibiotika klart minskas, enligt PPS-undersökningarna?

A Vid barnsjukvård.
B Efter operationer.
C Vid lunginflammation.
D Före kirurgiska ingrepp.

6. Vad framhåller textförfattaren beträffande valet av preparat vid behandling av samhällsförvärvad lunginflammation?

A Att infektionsklinikerna i högre grad än andra medicinska specialiteter väljer lämpliga preparat.
B Att infektionsklinikerna i lägre grad än andra medicinska specialiteter väljer lämpliga preparat.
C Att både infektionskliniker och andra medicinska specialiteter väljer lämpliga preparat.
D Att varken infektionskliniker eller andra medicinska specialiteter väljer lämpliga preparat.

7. Den genomsnittliga användningen av antibiotika per dygn och person varierar mellan olika medicinska specialiteter. Hur stor var den totala användningen inom intensivvården jämfört med den inom slutenvården som helhet?

A Ungefär dubbelt så stor.
B Ungefär fem gånger så stor.
C Ungefär hundra gånger så stor.
D Ungefär femhundra gånger så stor.

8. Vad tror textförfattaren att Stramas undersökningar kan leda till?

A Att patienterna blir mer medvetna om de biverkningar som behandling med antibiotika kan innebära.
B Att läkarna blir mer uppmärksamma på de riktlinjer som finns för användning av antibiotika.
C Att det blir lättare att göra internationella jämförelser kring antibiotikabehandling på sjukhus.
D Att kostnaderna blir lägre om antibiotikan byts ut mot andra, mer effektiva preparat.

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Intensivodling av skog

Genom intensivodling av skog på vissa marker skapar man de bästa möjligheterna att spara skyddsvärda miljöer på andra ytor.

Det är en slutsats man kan dra av de resultat som uppnåtts inom forskningsprogrammet Fiberskog, som startades 1997. Det finns möjligheter att skapa större nytta för miljövård och rekreation genom att differentiera användningen av skogsmarken mer än vad man gjort hittills.

Ett område som studerades av Fiberskog var Fulltofta i södra Skåne. Fulltofta ägdes av Malmöhus läns landsting, som ville att man vid skötseln skulle ta stor hänsyn till natur-, miljö- och friluftsintressen. Hela 90 procent av området bestod av skog, varav mer än hälften var barrskog. Cirka 20 procent var lövskog med bok och ek.

Forskarna inom Fiberskog gjorde upp modeller för hur utfallet skulle bli om man skötte området på traditionellt sätt respektive med mer differentierad användning. Med hjälp av så kallade framskrivningsprogram analyserades konsekvenserna under 100 år med de olika alternativen.

För intensivodlingsalternativet valdes marker ut som redan var bevuxna med gran, och som inte var aktuella för till exempel miljövård eller rekreation. Totalt blev det knappt 20 procent av den totala markytan i området.

Resultatet av beräkningarna på Fulltofta blev att traditionell skötsel skulle ge den största ekonomiska vinsten, men de lägsta resultaten för mängden äldre skog, lövskog och rekreationsskog. Alternativet med intensivodling enligt Fiberskogskonceptet skulle ge betydligt bättre resultat på dessa områden, och ett ekonomiskt utfall som vore cirka tio procent högre än om man tog samma hänsyn till miljövård och rekreation utan att samtidigt satsa på intensivodling någonstans.

Exemplet Fulltofta visar på en grundtanke i Fiberskogsprogrammet, nämligen att man måste se frågan på landskapsnivå i stället för på beståndsnivå. Då kan man välja ut de områden som av andra skäl är lämpligast som rekreationsskog, eller för att odla mer lövskog, och kompensera detta ekonomiskt genom att intensivodla marker som i alla fall inte används för annat än skogsproduktion. Med detta synsätt kan man behålla en hög avverkningsnivå och kostnadseffektiv skogsproduktion utan att äventyra några naturvårdsvärden.

Detta var ett exempel från Skåne. När Fiberskogsforskarna försökt kartlägga var det är lämpligast att bedriva intensivodling kom man fram till att intensivodlingen måste ge en merproduktion på minst fyra kubikmeter stamved per år och hektar för att det ska löna sig.

– Denna merproduktion kan uppnås i hela Sverige, men den högsta merproduktionen (10–14 kubikmeter) har du inte i Skåne, där granskogen redan växer mycket snabbt, utan i sydvästra Sverige och i Sveriges mellersta och norra delar, säger projektledaren Johan Bergh. Mängden lämplig och tillgänglig mark skiljer sig mycket mellan olika län, om man tar hänsyn till andelen skogsmarksareal och skogens naturliga bördighet, samt naturvårds- och friluftsintressen. De riktigt stora arealerna verkar finnas i mellersta och norra Sverige, samt i delar av Småland, Halland och det tidigare Älvsborgs län.

Samtidigt betonar man från Fiberskog att arealerna i de sydligaste och sydöstra delarna av landet troligen är underskattade. Detta eftersom man räknat ganska högt på den naturliga produktionsförmågan.

Intensivodlingen av gran enligt Fiberskog bygger på tillsatser av en komplett gödselgiva, så kallad balanserad näringstillförsel. Man analyserar varje år näringstillståndet i barren. Med utgångspunkt från kvävehalten i barren avgörs först hur mycket kväve som ska tillsättas. Därefter anpassas övriga näringsämnen så att förhållandet mellan dessa och kvävet blir det idealiska. Genom att barranalyserna upprepas kan man rätta till eventuella näringsobalanser genom att korrigera näringstillförseln till nästa år.

– En kraftigt ökad tillväxt skulle också innebära att betydligt mer kol lagrades i skogen, vilket bidrar till att dämpa växthuseffekten, säger Johan Bergh.

Hittills har undersökningar av eventuella kväveläckage från näringstillförsel visat att det mesta av kvävet stannar i träden. Mätningarna visar också att det kväve som inte hamnar i träden i stället fastläggs i marken.

Slutsatserna från Fiberskogs forskare är att skogsskötsel med intensivodling av gran ska utföras på friska och fuktiga välarronderade marker med ringa miljövärden. Man slår fast att en snabb och säker etablering med hög överlevnad är en nyckel till framgång.

Man menar att markbehandling i form av djupplöjning är en effektiv metod som minskar konkurrensen från andra växter och skador av sork eller frost.

Väl etablerad ungskog bör vårdas med röjning av främst självsådda plantor. Gallringar i unga bestånd bör vara starka och ofta återkommande, medan äldre bestånd bör gallras svagt eller inte alls.

Behovsanpassad näringstillförsel startar i ungskogsfasen med låga givor vartannat år, för att sedan övergå till femåriga spridningsintervall då beståndet slutit sig.

©Högskoleverket

Vid beståndsavveckling måste man tillämpa skärmställningar eller andra metoder som minskar risken för näringsläckage.

Skadeförebyggande åtgärder mot främst vind och snö, samt rotröta, bör ges hög prioritet vid intensivodling.

Nils Lindstrand

arronderade = planerade och avgränsade
skärmställning = kvarlämnade träd på ett hygge

Uppgifter

9. Enligt texten tror man att skogsmarksarealerna i vissa delar av landet är underskattade. Vad är det som har underskattats?

A Arealernas naturliga näringsinnehåll.
B Arealernas miljövärden.
C Arealernas förutsättningar för ökad produktion.
D Arealernas utbredning och totala storlek.

10. Hur ska man enligt texten hantera ett bestånd som intensivodlas?

A Genom att plantera beståndet i omgångar och därefter markbehandla.
B Genom att ge en noga avvägd mängd gödsel och skydda mot skador.
C Genom att både gallra och djupplöja regelbundet.
D Genom att öka mängden näring efterhand och avverka allt samtidigt.

11. Vad är, enligt forskarna, centralt för att nå ett gott resultat vid intensivodling?

A Storleken på planteringen.
B Surhetsgraden i marken.
C Plantornas etableringsförmåga.
D Ungskogsfasens längd.

12. Hur kan forskningsprogrammet Fiberskog bäst beskrivas?

A Som ett försök att integrera och skapa balans mellan löv- och barrskog.
B Som ett försök att öka konkurrensen inom skogsbruket.
C Som ett försök att etablera skogsodling på områden där sådan normalt inte förekommer.
D Som ett försök att förena produktion och miljöhänsyn inom givna naturområden.

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Unga och brott i Finland

En kommission som berett en omfattande reform av det finländska brottspåföljdssystemet för unga har överlämnat sitt betänkande till landets justitieminister. Kommissionen anser att brott som begåtts av unga måste åtgärdas snabbt och effektivt. Både när ärendet behandlas och straffet döms ut måste man beakta den unga personens levnadsförhållanden och de faktorer som lett till brottet. En ung person måste få det stöd som han eller hon behöver i alla skeden av behandlingen av ärendet. Ungdomsstraffet måste beakta den dömdes specialbehov men ändå vara tillräckligt hårt så att det påverkar hans eller hennes liv.

Det ungdomsstraff som tillämpats på försök i vissa områden bör införas i hela landet, anser kommissionen. På grundval av erhållna erfarenheter föreslås dock en hel del ändringar i det nuvarande ungdomsstraffet. Strävan är att i ännu högre grad rikta det nya straffet till sådana ungdomar för vilka villkorligt straff inte är tillräckligt kännbart och effektivt. Ungdomsstraffets användningsområde utvidgas också till brott som begåtts av 18–20-åringar. Det ungdomsstraff som nu tillämpas på försök kan dömas ut endast för brott som begåtts när gärningsmannen varit under 18 år. Straffet skall liksom nu vara minst fyra månader och högst ett år. Den dömde skall övervakas under strafftiden. Kriminalvårdsväsendet skall fortfarande ansvara för verkställigheten.

Straffet uppdelas i ett grundstraff och ett ungdomsstraff förenat med arbetstjänst. Grundstraffet skall omfatta övervakningsbesök, uppgifter och program som främjar den övervakades sociala förmåga samt stöd och handledning i anslutning till dem. En dömd som försummat ett besök kan åläggas att infinna sig till följande besök. En betydande ändring jämfört med nuläget är att det kan bestämmas att ungdomsstraffet helt eller delvis skall avtjänas i form av mental- eller missbrukarvård, som i regel kompletterar grundstraffet. Bakomliggande orsaker till ändringen är erfarenheterna av nämnda problem som en bidragande faktor till att unga begår brott.

Kommissionen anser inte att det finns skäl att sänka åldersgränsen för straffrättsligt ansvar, som i dagsläget är 15 år. I dag är det barnskyddet som förfogar över de lämpligaste metoderna när det gäller barn under 15. Det är inte förnuftigt att göra dem till en del av det straffrättsliga systemet, och det finns inte heller några hållbara praktiska orsaker till det. Däremot innehåller kommissionens förslag en mängd rekommendationer gällande denna åldersgrupp. Det finns olika metoder att ingripa när barn under 15 år gör sig skyldiga till brott, och de borde också användas med större eftertryck än för närvarande, påpekar kommissionen. Det är av stor vikt att barnskyddssystemet fungerar. Den som är under 15 år kan bli skadeståndsansvarig. Förlikning kan tillämpas vid behandlingen av brottet, varvid barnet genom att träffa sakägaren kan fås att ta ansvar för sin gärning. Brottet kan bli föremål för polisundersökning, och kommissionen föreslår att polisen vid behov skall kunna gripa barnet för högst 12 timmar. Ett nytt sätt att få slut på ett barns brottsliga verksamhet som kommissionen föreslår är att socialväsendet vid behov ordnar ett särskilt diskussionstillfälle om barnets situation, där bl.a. alla berörda parter i barnets livsmiljö är med.

Man borde se till att föräldrarna till misstänkta som är under 18 år oftare deltar i förhören och rättegångarna och alla andra skeden under förhandlingen. För närvarande är föräldrarna mycket sällan närvarande vid rättsbehandlingen av brott som deras barn har begått. I stället för deltagandeplikt kunde föräldrarna t.ex. ges ekonomiskt stöd av kommunens socialväsende, om det finns ekonomiska hinder för deltagandet. Dessutom kunde meddelanden och kallelser formuleras så att föräldrarna uppmuntras att delta.

Kommissionen betonar att reseförbud som polisen utfärdar är användbara för att bryta ungdomars brottsspiral. Den som ålagts reseförbud får t.ex. inte avlägsna sig från en viss ort eller ett visst område, eller så kan han eller hon åläggas att befinna sig på en viss plats (t.ex. hemma) eller förbjudas att vistas inom ett visst område.

En nyhet som föreslås är att åklagarna kan fatta beslut om åtalseftergift även på den grunden att den unge deltar i något projekt som främjar den sociala förmågan. Åklagaren kan också skjuta upp sitt åtalsavgörande gällande brott som begåtts av den som är under 18 år, t.ex. därför att man försöker komma överens om saken. Det kan gälla att den unge deltar i ett projekt av ovan nämnd typ, eller har sökt sig till social- och hälsovården, t.ex. till missbrukarrehabiliteringen.

Åklagaren kan också fatta villkorligt beslut om åtalseftergift. Beslutet kan återtas om den unga personen gör sig skyldig till ett nytt brott under en prövotid på sex månader. Beslutet om åtalseftergift skall alltid fattas vid ett personligt möte med den unga personen. Till mötet kallas även den misstänktes vårdnadshavare och en företrädare för de sociala myndigheterna. Kommissionen betonar betydelsen av direkt respons. Om polisen inte för en sak vidare till åklagaren, skall polisen normalt ändå alltid tillrättavisa en person under 18 år som gjort sig skyldig till ett brott.

Nya former av straff som kommissionen funderat på är bl.a. arrest, av domstolen utfärdad straffvarning och

©Högskoleverket

villkorlig domseftergift. Det anses dock inte nödvändigt att införa dem vid sidan av de övriga förslagen. Däremot finns det anledning att i framtiden utreda användningen av elektroniskt övervakad hemarrest mera ingående än vad som varit möjligt inom ramen för kommissionens arbete.

Kommissionen anser att förlikning är en bra och användbar metod vid behandlingen av brott som begåtts av barn och ungdomar. Kommissionen stöder planerna på att göra förlikningen riksomfattande.

barnskyddet = ett system av förebyggande åtgärder, öppenvårdstjänster och stödåtgärder, omhändertagande och vård utom hemmet
förlikning = uppgörelse mellan parter i tvist

Uppgifter

13. Vilken är en av kommissionens grundtankar om påföljdssystemet för unga brottslingar?

A Det är framför allt brottets svårighetsgrad som ska styra valet av påföljd.

B Påföljden bör vara minst fyra månaders och högst ett års fängelsestraff.

C Det krävs kännbara fängelsestraff för att förstärka påföljdssystemets avskräckande effekt.

D Påföljden ska utformas utifrån en klar hänsyn till individens situation.

14. På vilket sätt föreslår kommissionen att ungdomsstraffet ska förändras?

A Straffet ska kunna ersättas av elektronisk övervakning.

B Straffet ska kunna omvandlas till vård.

C Straffet ska på sikt kunna ersätta grundstraffet.

D Straffet ska kunna begränsas till att omfatta högst ett år.

15. Kommissionen anser att unga bör kunna slippa åtal under en viss förutsättning. Vilken?

A Att den unge accepterar att delta i social träning.

B Att föräldrarna aktivt deltar i rehabiliteringsarbetet.

C Att den unge accepterar förlikning som behandlingsmetod.

D Att de sociala myndigheterna övertar straffövervakningen.

16. Hur ser kommissionen på föräldrarnas roll i den rättsliga behandlingen av ungdomsbrott?

A Man bör på olika sätt underlätta för föräldrarna att närvara vid förhandlingar.

B Man bör kräva att föräldrarna deltar vid såväl förhör som rättegång.

C Föräldrarna bör ges fortlöpande information om hur processen fortskrider.

D Föräldrarna bör uppmanas att delta aktivt och framföra egna ståndpunkter vid förhandlingar.

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Genus och språk

I alla samhällen vi känner till finns det kulturella föreställningar om kvinnligt och manligt. Sådana föreställningar rör så gott som alla aspekter av mänskligt liv – naturligtvis också språket. När vi studerar hur människor använder sitt språk i tal och skrift så är ju talaren eller skribenten antingen en kvinna eller en man, en flicka eller en pojke. Innebär det då att all forskning om hur människor använder språket har ett genusperspektiv? Nej, så är det förstås inte. Här ska jag ge en kort introduktion till vad genusperspektiv innebär för språkvetare och hur forskningsfrågorna har förändrats.

På 1970-talet växte kvinnoforskningen fram vid universiteten i västvärlden. I dag kallas det genusforskning eller genusvetenskap och är ett tvärvetenskapligt kunskapsområde. Parallellt med den tvärvetenskapliga genusforskningen växte också inomvetenskaplig genusforskning fram inom en lång rad fält, exempelvis historia, litteraturvetenskap, sociologi och språkvetenskap.

Hur ska man på kortast möjliga sätt förklara vad genusforskning är? Om vi ser till språkvetenskapen kan vi säga att forskningen ska problematisera förhållandet mellan språk och genus. Om man ska kunna tala om problematisering så räcker det inte att enbart visa att användningen av ett visst språkdrag har ett samband med talarens/skribentens kön. Genus får inte bli analysens slutpunkt, utan forskaren måste gå vidare och diskutera på vilket sätt genus har betydelse i det aktuella fallet. Ytterligare ett krav på forskning med genusperspektiv är att det ska finnas en klar anknytning till genusforskningens teorier.

Genusforskning utmärks alltså av att genus är den analytiska kategori som man använder sig av. Även för den som inte är genusforskare kan kön vara en faktor som har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Som ett exempel kan vi tänka oss en undersökning av skrivförmågan hos elever i skolår fem. I en sådan undersökning är det troligt att en del av de resultat som forskaren finner har en koppling till skribentens kön. Men den här undersökningen syftar till att problematisera skrivförmågan i sig och anknyter därför till skrivteorier. Genus blir då inte en central kategori för analysen utan i stället blir kön en variabel som har ett samband med de resultat man funnit.

Genusforskaren Hillevi Ganetz framhåller att det inte finns någon motsättning mellan forskning som har ett genusperspektiv och forskning som behandlar kön som variabel. De resultat som framkommer ur den tänkta undersökningen av femmornas skrivande kan i ett nästa skede analyseras i genusperspektiv, antingen av den ursprungliga forskaren eller av en annan som blivit intresserad av något av resultaten från skrivundersökningen.

Hur man har handskats med kategorin genus och vilka frågor forskarna har ställt har förstås förändrats med tiden. När den moderna genusforskningen tog fart i början av 1970-talet blev Robin Lakoffs skrift *Language and women's place* startskottet för språkvetarna. En av huvudfrågorna i boken är: Hur talar kvinnor och män? Om man formulerar frågan på det viset så framstår kvinnor som en homogen kategori, alltså som att alla kvinnor pratar mer eller mindre på samma sätt. Och likaså männen – även de pratar alla på samma sätt, dock på ett helt annat vis än kvinnor gör.

Numera formulerar man inte så allomfattande forskningsfrågor. Forskarna tar hänsyn till att också ålder, klass, etnicitet, sexuell läggning och andra faktorer påverkar hur människor använder språket. Ser vi till det talade språket är det inte enbart talarens egen person som påverkar språkbruket utan också exempelvis talsituationen och samtalspartnern. Under loppet av en dag försätts de flesta av oss i en rad olika situationer där vi ibland har makt och inflytande och ibland inte. Ibland har vi en expertroll, i andra situationer är vi noviser. Det är många olika faktorer som påverkar hur vi använder språket i alla dessa situationer.

Ett exempel på hur vi formulerar forskningsfrågor i dag kan hämtas ur en färsk bok av två av världens ledande forskare på området, Penelope Eckert och Sally McConnell-Ginet. De ställer frågan: Vilka språkliga resurser använder sig människor av för att visa fram sig själva som vissa typer av kvinnor eller män?

Om vi jämför denna fråga med 1970-talsforskarnas fråga märker vi ett par tydliga perspektivförskjutningar. Den första har redan diskuterats – numera ser vi inte kategorierna ”kvinnor” respektive ”män” som homogena. Den andra perspektivförändringen har att göra med synen på identitet och det som har kallats performativitet. Detta begrepp fokuserar framförandet av olika handlingar. För oss språkvetare innebär tankarna om performativitet att vi på sätt och vis vänder upp och ner på tidigare tankar om språk och identitet. Tidigare har vi tänkt oss att en individ har tillägnat sig en viss identitet, och att denna identitet i sin tur påverkar hur personen talar. När man i stället fokuserar framförande och utförande av handlingar, så menar man att de handlingar och språkhandlingar vi utför kommer att påverka vår identitet.

Båda sätten att se på identitet är förstås giltiga och utesluter inte varandra. Jag tror dock att vi lärare har nytta av att reflektera kring hur varje människas handlingar också

©Högskoleverket

kommer att påverka hennes identitet. Det är även frågor som man kan diskutera med eleverna. De av våra elever som är intresserade av feminism och genusforskning är nog redan bekanta med detta sätt att tänka.

Genusforskningen är ett dynamiskt fält där nya inriktningar växer fram. I dag talar vi om fyra inriktningar: kvinnoforskning, jämställdhetsforskning, mansforskning och queerforskning.

Nu undrar kanske en del läsare vart feminismen tog vägen i den här översikten. Vissa forskare ser feministisk forskning som ett femte område. Jag har anslutit mig till Britt-Marie Thuréns sätt att beskriva genusforskningen. Hon menar att alla de fyra områdena kan ha en feministisk inriktning, men inget av områdena måste ha det. Om forskningen är feministisk eller ej beror snarast på hur central analysen av maktförhållanden är.

Genusforskningen på 1970-talet handlade mycket om att synliggöra kvinnor – den halva av befolkningen som varken syntes i forskningen eller i historieskrivningen. Vi fick också en jämställdhetsforskning. Båda dessa forskningsansatser problematiserar androcentrismen, det vill säga att mannen är den underförstådda normen i alla sammanhang.

Under 1990-talet började mansforskningen bli ett eget fält. Här undersöker man maskuliniteter, vilket innebär att man studerar vilka olika möjligheter det finns att utforma en manlig identitet i en viss kultur. I början av vårt århundrade slog begreppet queer igenom på allvar. För en kort definition av queerforskningen citerar jag Thurén, som beskriver den som ”dels en teoretisk riktning inom forskning om homosexuella, dels ett ifrågasättande av heterosexualitetens ställning i samhälle och kultur”. Queerforskningen problematiserar alltså samhällets så kallade heteronormativitet, det vill säga det outtalade antagandet att alla människor är heterosexuella.

Maria Ohlsson

Uppgifter

17. Vad vill textförfattaren visa med sitt exempel om en undersökning av femteklassares skrivförmåga?

A Att genusforskningen kan avse en särskild vetenskapsgren men också omfatta flera olika.

B Att genusperspektivet lättare kan tillämpas inom vissa forskningsfält än inom andra.

C Att även studier utan uttalat genusperspektiv kan bidra till genusforskningen.

D Att forskare med genusperspektiv alltmer kommit att inspirera forskare på andra områden.

18. Vad skiljer enligt textförfattaren dagens forskning om språk och genus från 1970-talets?

A Insikten att kön bara är en av många faktorer som påverkar människors språk.

B Insikten att kön handlar mer om språkkultur än om natur och biologi.

C Insikten att sambandet mellan språk och könstillhörighet är starkare än man tidigare trott.

D Insikten att språk bör studeras på gruppnivå snarare än på individplanet.

19. Hur har tankarna om performativitet förändrat språkvetarnas syn på förhållandet mellan individens språk och identitet?

A Språket ses numera framför allt som ett sätt att uttrycka identiteten.

B Språket anses numera också forma identiteten.

C Språket betraktas numera som alltmer frikopplat från identiteten.

D Språket uppfattas numera som identiskt med identiteten.

20. Vilket av följande svarsförslag anger ett av textens huvudteman?

A Vilka är dagens genusforskare?

B Vad tycker dagens genusforskare?

C Vilka frågor sysselsätter dagens genusforskare?

D Vilka slutsatser drar dagens genusforskare?

PROVET ÄR SLUT. FINNS TID ÖVER, KONTROLLERA DINA SVAR.

©Högskoleverket

Block 5
©Högskoleverket

2009-03-28

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

DELPROV 9 DTKj

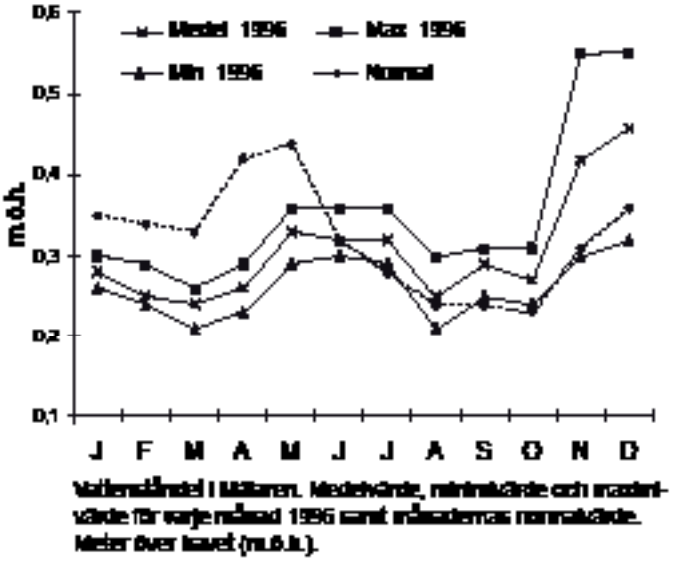
Delprovet innehåller 20 uppgifter.

Anvisningar

Provet innehåller diagram, tabeller, kartor och andra grafiska framställningar. Materialet är hämtat från olika källor. Eftersom det lyfts ut ur sitt ursprungliga sammanhang, har vissa tillägg ibland gjorts för att förklara en del begrepp och förhållanden.

Uppgifterna ska lösas med hjälp av den information som finns på respektive uppslag. Till varje uppgift finns det fem svarsförslag. Välj det som **bäst** besvarar frågan.

Övningsexempel

Vattenståndet i Mälaren. Medelvärde, minimivärde och maximivärde för varje månad 1996 samt månadernas normalvärde. Meter över havet (m.ö.h.).

Studera det högsta och det lägsta vattenstånd som uppmättes i Mälaren under 1996. **Hur stor var skillnaden?**

A 0,20 m
B 0,30 m
C 0,35 m
D 0,45 m
E 0,55 m

Det högsta vattenståndet som uppmättes i Mälaren 1996 var ungefär 0,55 m.ö.h. och det lägsta vattenståndet ungefär 0,21 m.ö.h. Skillnaden mellan det högsta och det lägsta vattenståndet var 0,34 meter (0,55 – 0,21). Rätt svar blir alltså **C**, det svarsförslag som bäst besvarar frågan.

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske inom provtiden.
Markera tydligt.
Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller **20 uppgifter**.
Provtiden är 50 minuter.

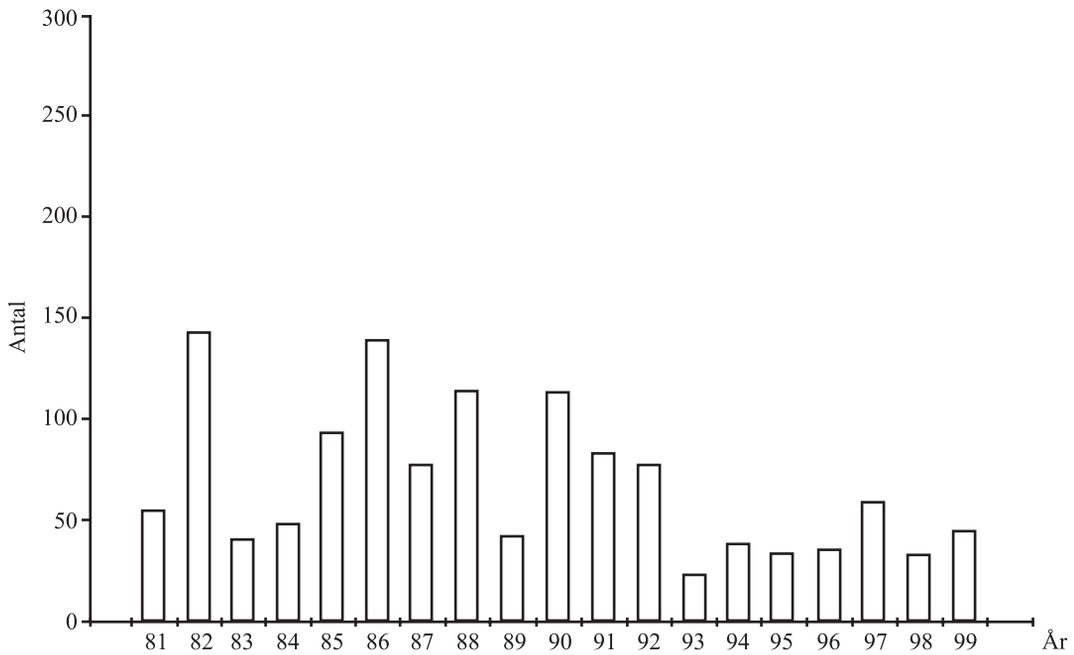
BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL.

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

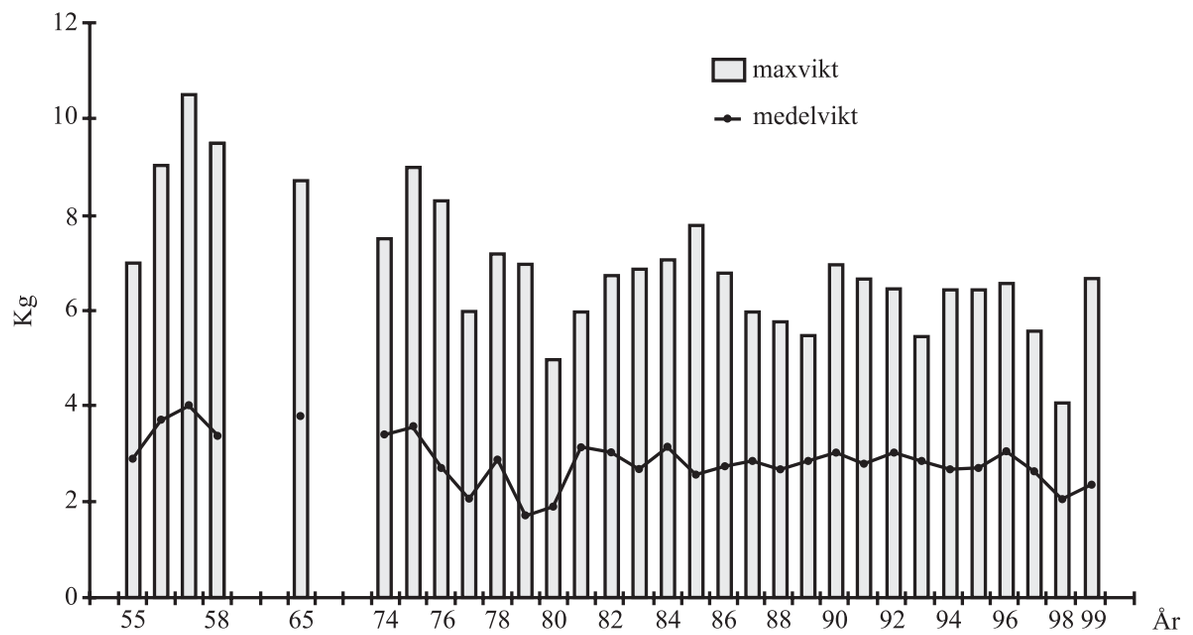
©Högskoleverket

Öring i Bågedeforsen

År 1955 byggdes en regleringsdamm i Bågedeforsen i Ångermanälven. För att möjliggöra fortsatt fiskvandring förbi dammbyggnaden byggdes en fisktrappa vid dammen. År 1974 uppfördes ett kraftverk i samma fors, vilket innebar att vattnet leddes om. Detta medförde minskad vattenframrinning i forsfåran och ändrade förhållanden för öringens lekvandring, vilket i sin tur innebar att öringens vandring genom fisktrappan höll på att upphöra. För att även i fortsättningen kunna kontrollera öringens lekvandring upprättades 1981 en fiskspärr i forsens nedre del.

Antal fångade öringar i Bågedeforsens fiskspärr under perioden 1981–1999.

Maxvikt och medelvikt för öringar fångade i Bågedeforsens fisktrappa 1955–1958, 1965 och 1974–1980 samt i fiskspärren 1981–1999. Kilogram.

©Högskoleverket

Uppgifter

1. Hur stor var skillnaden mellan maxvikt och medelvikt för öring fångad i Bågedeforsen det år då skillnaden var som störst respektive som minst?

A 4,2 kg respektive 1,3 kg

B 4,2 kg respektive 3,0 kg

C 6,5 kg respektive 2,0 kg

D 6,5 kg respektive 3,0 kg

E 8,7 kg respektive 2,0 kg

2. Vad var den sammanlagda vikten för öringarna som fångades i Bågedeforsens fiskspärr 1986?

A 120 kg

B 380 kg

C 510 kg

D 640 kg

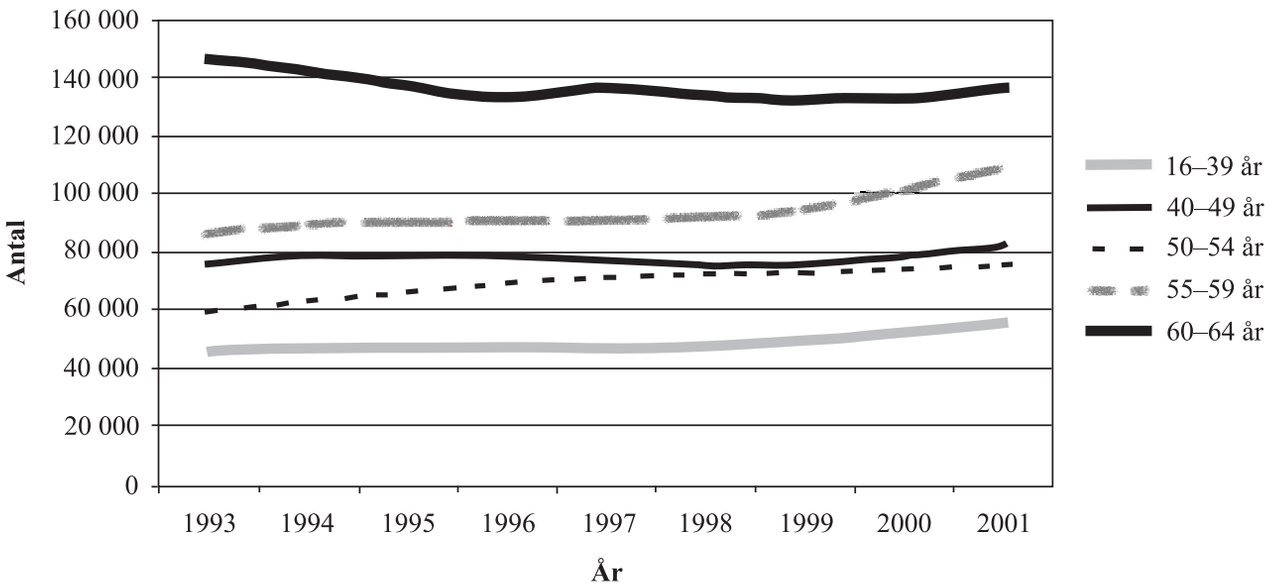
E 760 kg

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

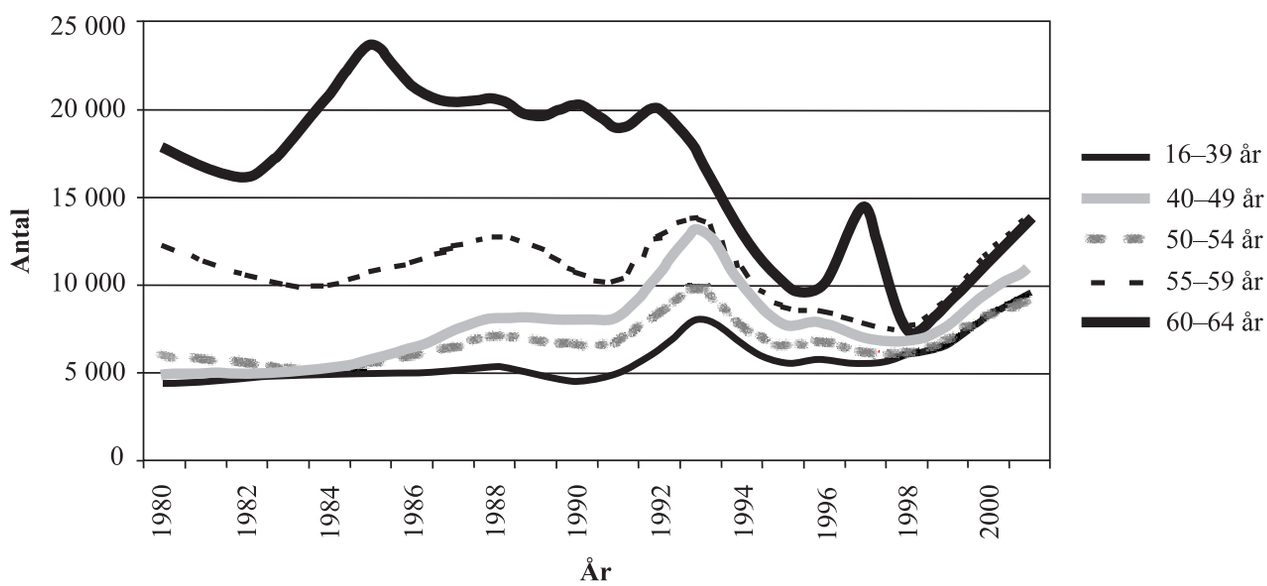
©Högskoleverket

Förtidspension och sjukbidrag

Man kan ha rätt till förtidspension om man är 16–64 år och ens arbetsförmåga är varaktigt nedsatt med minst en fjärdedel. Man kan ha rätt till sjukbidrag om man är 16–64 år och ens arbetsförmåga är tillfälligt nedsatt med minst en fjärdedel. Sjukbidraget är lika stort som förtidspensionen men däremot tidsbegränsat.

Antalet personer med förtidspension eller sjukbidrag 1993–2001 uppdelat efter ålder.

Antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag 1980–2001 uppdelat efter pensions-/bidragstagarnas ålder.

©Högskoleverket

Uppgifter

3. Jämför 2001 med 1993 avseende antalet 55–59-åringar med förtidspension eller sjukbidrag. **Med hur mycket hade antalet ökat?**

A 2 000
B 5 000
C 10 000
D 15 000
E 20 000

4. Hur stort var antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag 2001?

A 14 000
B 43 000
C 57 000
D 135 000
E 450 000

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Tillförsel och användning av el

Nettotillförsel och användning av el i Sverige åren 1994–2003. Gigawattimmar (GWh).

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Tillförsel genom produktion										
Vattenkraft inkl. pumpkraft	58 224	67 222	51 085	68 208	73 829	70 862	77 848	78 418	65 811	53 087
Kärnkraft	70 086	66 978	71 362	66 914	70 500	70 200	54 772	69 211	65 550	65 454
Konventionell värmekraft	10 005	9 823	13 916	9 896	9 915	9 350	8 797	9 524	11 264	13 315
kraftvärme/industri	3 832	3 844	4 029	4 220	4 002	3 887	4 151	3 918	4 552	4 637
kraftvärme/fjärrvärme	5 165	5 489	6 257	5 284	5 686	5 220	4 370	5 120	5 650	6 694
kondensproduktion	872	401	3 622	387	224	239	251	462	1 033	1 882
gasturbin- och annan produktion	136	89	8	5	3	8	25	24	30	102
Vindkraft	75	105	144	203	308	358	456	482	608	679
Summa produktion inom landet	**138 389**	**144 127**	**136 506**	**145 221**	**154 552**	**150 770**	**141 873**	**157 635**	**143 234**	**132 535**
Import	6 680	7 720	15 885	10 252	6 102	8 456	18 308	11 164	20 110	24 286
Summa tillförsel totalt	**145 069**	**151 847**	**152 391**	**155 492**	**160 654**	**159 226**	**160 181**	**168 799**	**163 344**	**156 821**
Användning										
Tillverkningsindustri	50 432	52 046	52 244	53 496	54 684	55 309	57 804	57 119	56 412	55 301
Service	40 039	41 426	40 404	40 450	40 327	39 890	40 929	42 082	41 643	40 526
Jordbruk	3 290	3 298	3 508	3 514	3 167	3 201	2 976	3 278	3 280	3 093
Hushåll	35 856	35 622	36 144	34 641	34 832	34 318	33 747	36 065	35 134	35 743
Förluster	9 035	10 059	10 346	10 430	10 865	10 570	11 094	11 802	11 882	10 701
Summa användning inom landet	**138 650**	**142 446**	**142 645**	**142 532**	**143 875**	**143 288**	**146 550**	**150 345**	**148 351**	**145 364**
Export	6 419	9 401	9 746	12 960	16 779	15 938	13 631	18 454	14 754	11 457
Summa användning totalt	**145 069**	**151 847**	**152 391**	**155 492**	**160 654**	**159 226**	**160 181**	**168 799**	**163 344**	**156 821**

©Högskoleverket

Uppgifter

5. Hur många av åren ökade såväl elimporten som elexporten jämfört med närmast föregående år?

A 1

B 2

C 5

D 6

E 11

6. Hur stor var produktionen av el inom landet jämfört med användningen av el inom landet sammanlagt under perioden 2000–2003?

A Produktionen var 15 000 GWh mindre än användningen.

B Produktionen var 10 000 GWh mindre än användningen.

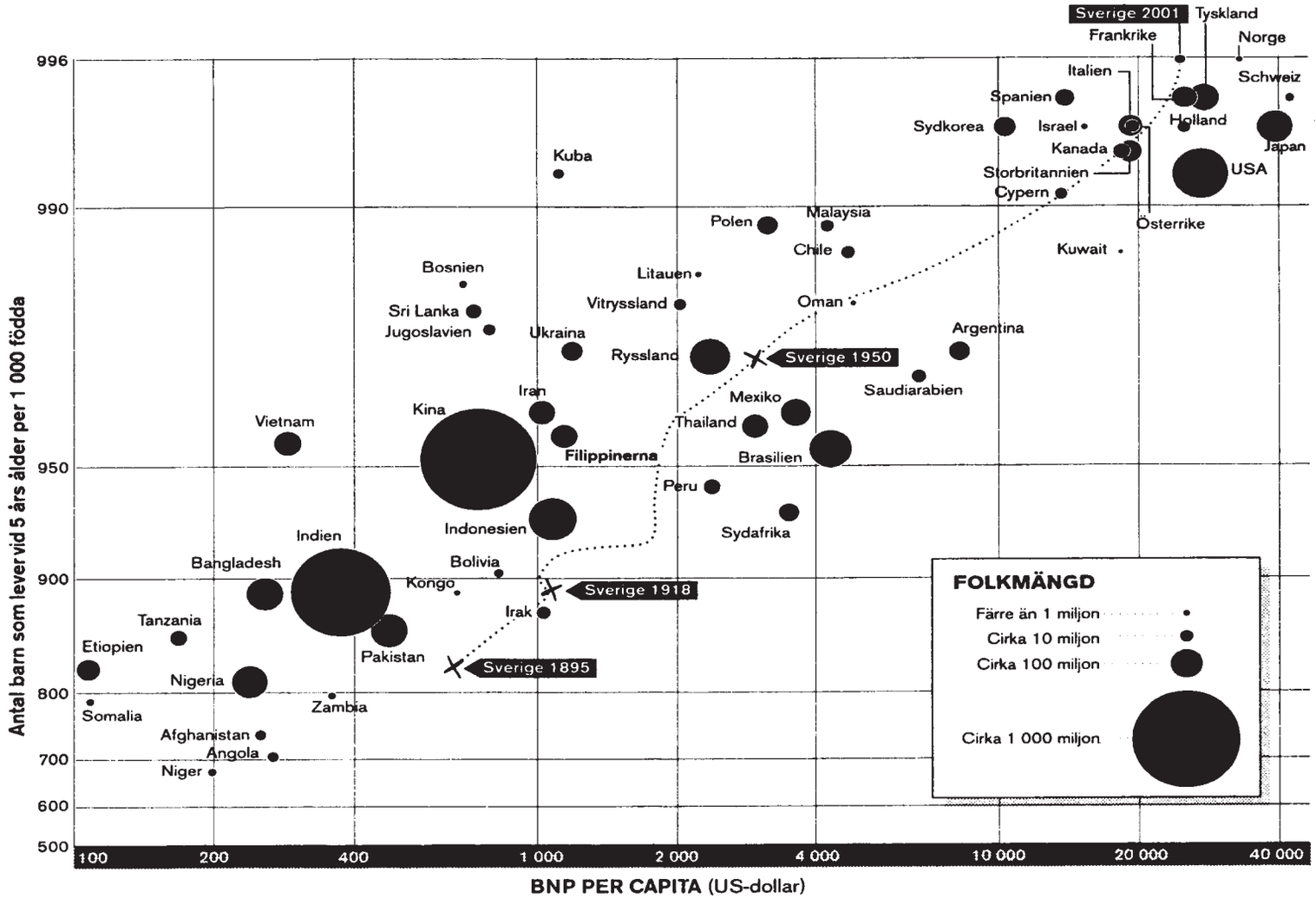
C Produktionen var lika stor som användningen.

D Produktionen var 10 000 GWh större än användningen.

E Produktionen var 15 000 GWh större än användningen.

©Högskoleverket

Barnhälsa och BNP i världen

Antalet barn som levde vid 5 års ålder per 1 000 födda och BNP per capita (i US-dollar) i ett antal länder i världen 2001. Värdena avläses i mitten av respektive lands cirkel. För Sverige anges värden även för åren 1895, 1918 och 1950. Dessutom anges ländernas folkmängd år 2001. Logaritmisk skala.

©Högskoleverket

Uppgifter

7. Studera dödligheten före 5 års ålder i olika länder 2001. **I hur många länder var dödligheten högre än 50 per 1 000 födda?**

A 4

B 17

C 19

D 21

E 38

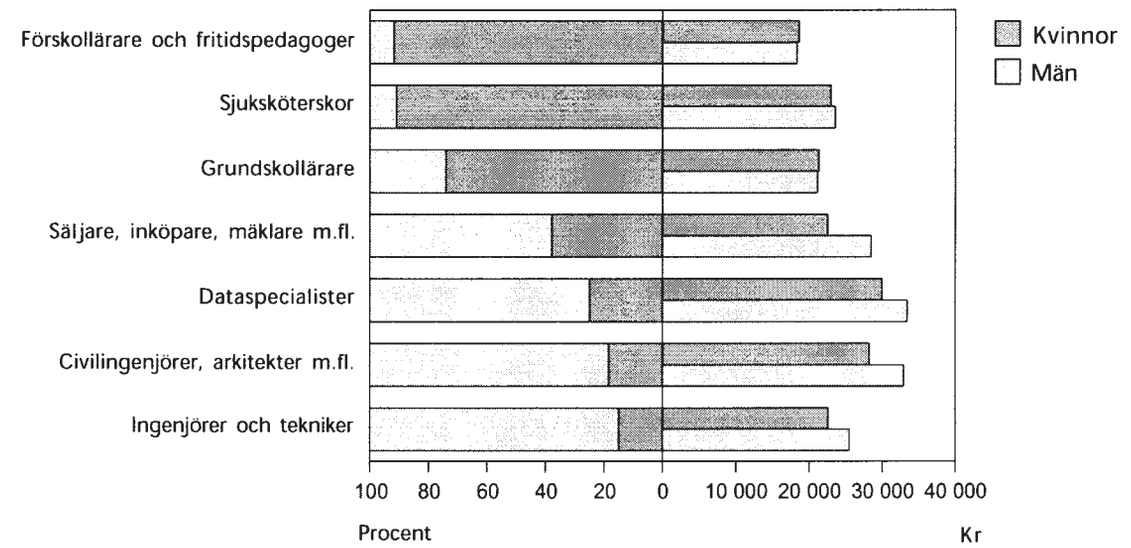
8. Vilket svarsförslag redovisar Sveriges BNP per capita i US-dollar de fyra åren 1895, 1918, 1950 och 2001?

	1895	1918	1950	2001
A	640	890	970	24 000
B	640	1 030	2 800	996
C	640	1 030	2 800	24 000
D	820	890	970	996
E	820	890	2 800	24 000

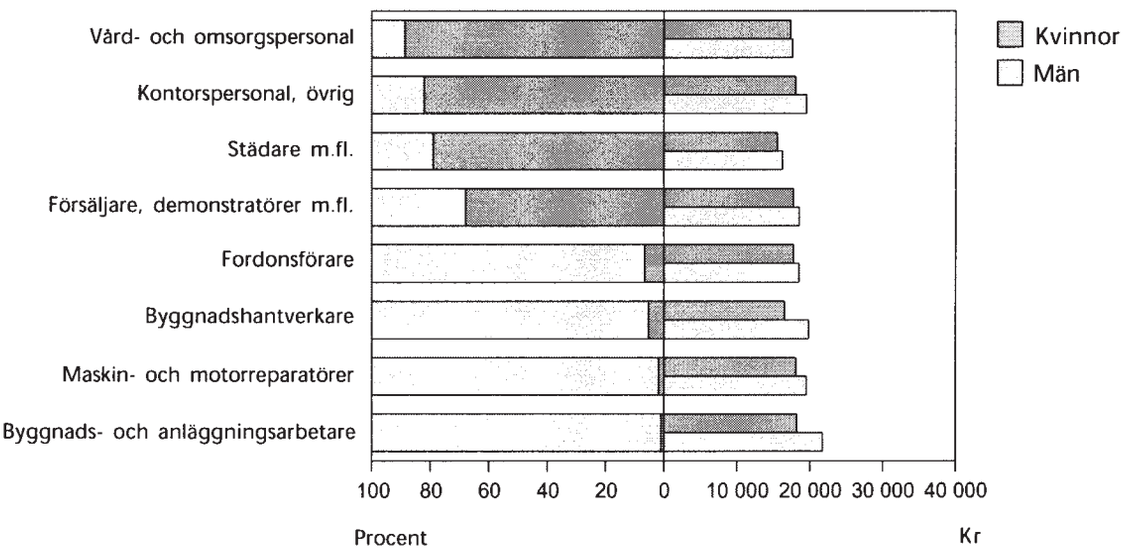
FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Yrkesgrupper och löner

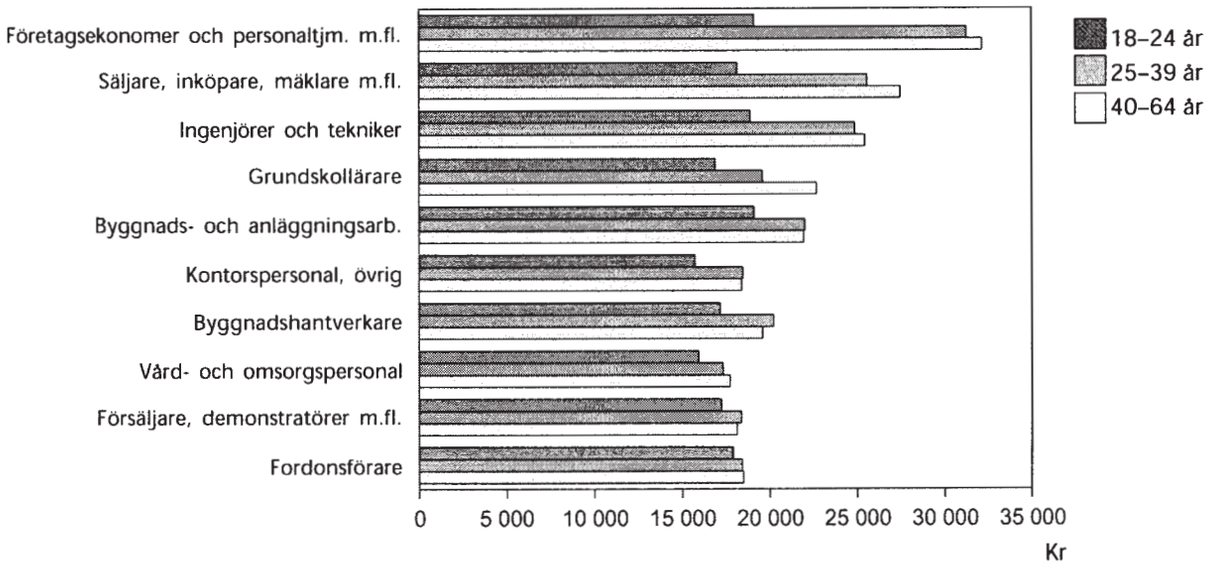

Andel kvinnor och män samt deras genomsnittliga månadslön 2002 i några yrkesgrupper med krav på högskoleutbildning. Procent och kronor.

Andel kvinnor och män samt deras genomsnittliga månadslön 2002 i några yrkesgrupper utan krav på högskoleutbildning. Procent och kronor.

©Högskoleverket

Genomsnittlig månadslön 2002 inom några yrkesgrupper fördelade efter ålder. Kronor.

Uppgifter

9. För vilken av följande yrkesgrupper gällde att den bestod till mindre än en tiondel av kvinnor och att männens genomsnittliga månadslön var cirka 3 000 kr högre än kvinnornas?

A Civilingenjörer, arkitekter m.fl.

B Ingenjörer och tekniker

C Fordonsförare

D Byggnadshantverkare

E Maskin- och motorreparatörer

10. På en skola arbetar 156 grundskollärare. **Hur många av dessa är män, förutsatt att könsfördelningen bland lärarna på skolan är den-samma som i den redovisade statistiken?**

A 25

B 39

C 56

D 75

E 112

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Amning i Sverige

Antal barn födda 1986–2002 som enbart ammades, delvis ammades respektive ej ammades vid två och sex månaders ålder samt antalet barn för vilka sådana uppgifter saknas (ej bedömbara).

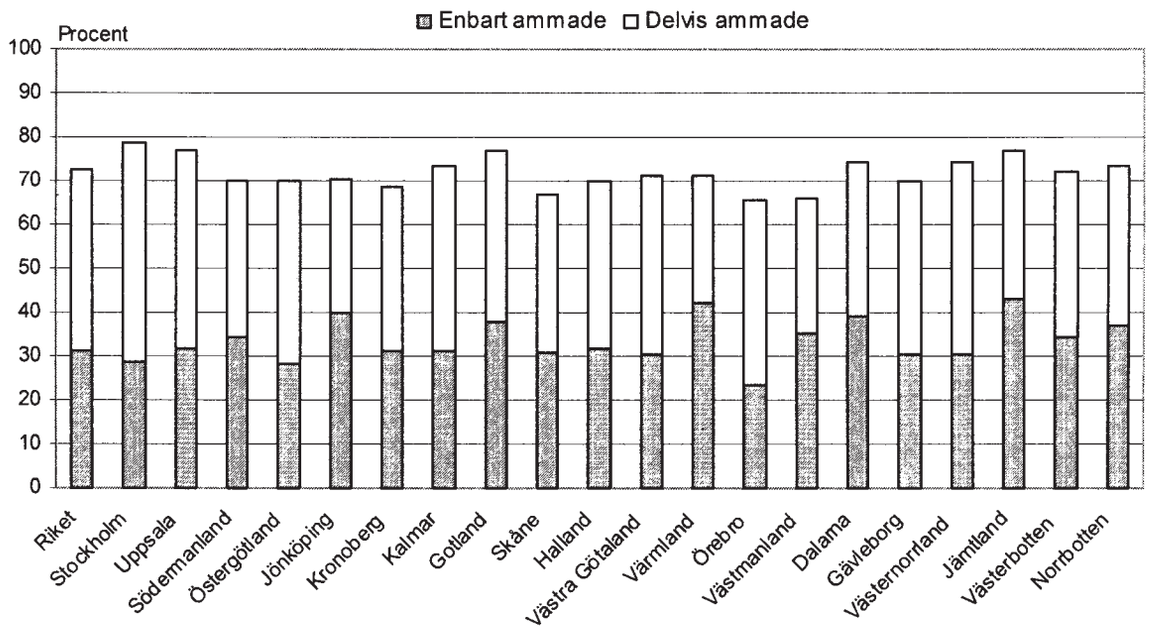
Två månaders ålder

Födelseår	Enbart ammade	Delvis ammade	Ej ammade	Summa	Ej bedömbara
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
1986	68 312	15 625	14 342	98 279	2 215
1987	70 863	16 499	14 291	101 653	2 268
1988	74 662	18 494	15 825	108 981	2 177
1989	77 308	19 088	15 996	112 392	2 052
1990	73 825	16 843	13 448	104 116	1 967
1991	78 089	17 014	13 417	108 520	1 698
1992	86 776	17 722	13 424	117 922	1 669
1993	86 933	15 639	11 325	113 897	1 772
1994	85 963	13 692	9 850	109 505	1 513
1995	80 969	11 791	8 194	100 954	1 135
1996	76 330	10 652	7 057	94 039	1 327
1997	71 969	10 329	6 613	88 911	1 330
1998	71 244	10 212	6 574	88 030	1 529
1999	70 566	10 174	6 765	87 505	1 408
2000	71 568	10 757	6 934	89 259	1 681
2001	71 875	11 086	7 171	90 132	1 632
2002	74 156	11 773	7 586	93 515	1 628

Sex månaders ålder

Födelseår	Enbart ammade	Delvis ammade	Ej ammade	Summa	Ej bedömbara
	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
1986	24 972	24 397	48 012	97 381	3 114
1987	25 310	25 524	49 733	100 567	3 354
1988	26 168	26 363	55 383	107 914	3 244
1989	27 087	28 342	55 846	111 275	3 169
1990	27 470	26 863	48 873	103 206	2 909
1991	31 813	27 398	48 494	107 705	2 551
1992	37 636	31 038	48 308	116 982	2 609
1993	41 442	30 169	41 458	113 069	2 600
1994	43 444	29 741	35 525	108 710	2 308
1995	42 466	28 355	29 435	100 256	1 833
1996	40 192	27 763	25 309	93 264	2 102
1997	36 569	28 436	23 037	88 042	2 199
1998	33 917	29 926	23 234	87 077	2 482
1999	31 470	31 687	23 460	86 617	2 296
2000	29 503	34 240	24 579	88 322	2 618
2001	31 007	33 681	24 640	89 328	2 436
2002	29 158	38 053	25 479	92 690	2 453

©Högskoleverket

Andelen barn födda 2002 som ammades vid sex månaders ålder, i riket totalt samt i respektive län. Procent.

Uppgifter

11. Vilken årskull avses?

Barnen som vid sex månaders ålder delvis ammades var färre än de som enbart ammades men fler än de som ej blev ammade. Barnen som vid två månaders ålder enbart ammades var fler än 75 000.

A Födda 1989

B Födda 1992

C Födda 1994

D Födda 1996

E Födda 1998

12. För Skåne län finns uppgifter om att 8 116 barn födda 2002 ammades vid sex månaders ålder. **Hur många av dessa barn blev enbart ammade?**

A 2 500

B 2 900

C 3 100

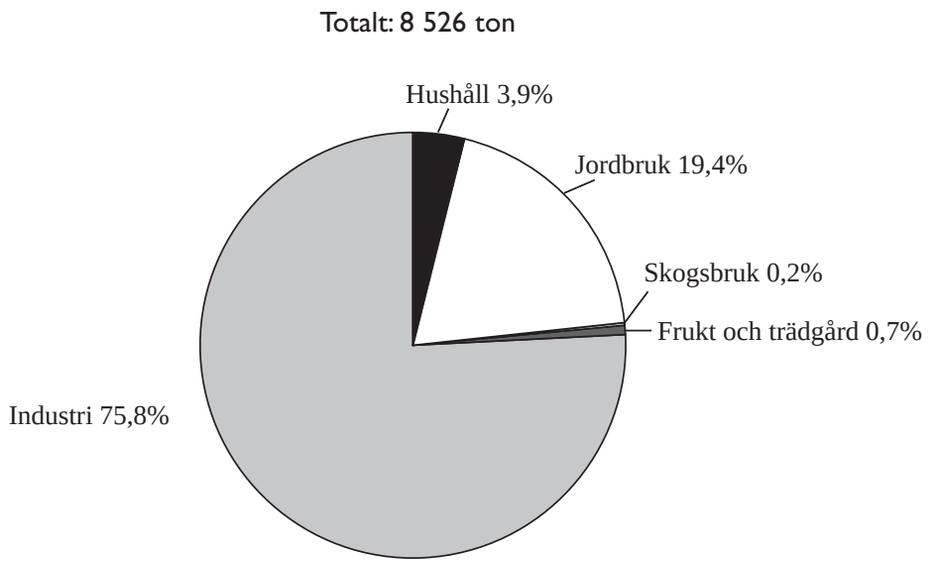
D 3 700

E 5 400

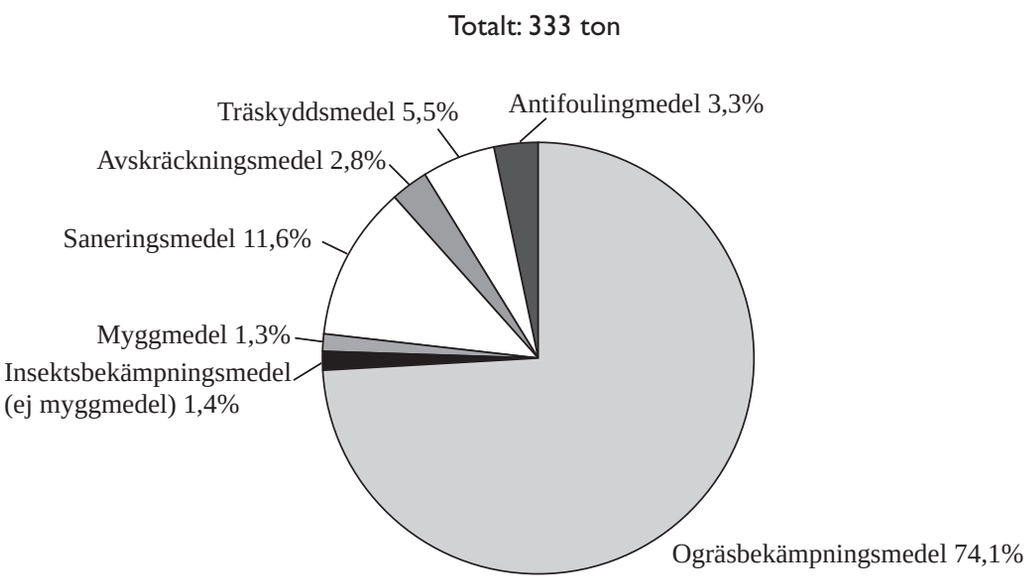
FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Kemiskt bekämpningsmedel

Total mängd kemiskt bekämpningsmedel som såldes i Sverige år 2000, procentuellt fördelad på användningssektorer.

Total mängd kemiskt bekämpningsmedel som såldes till sektorn Hushåll i Sverige år 2000, procentuellt fördelad på typer av bekämpningsmedel.

©Högskoleverket

Uppgifter

13. Hur många fler ton kemiskt bekämpningsmedel såldes till sektorn Jordbruk än till sektorn Frukt och trädgård?

A 60
B 160
C 600
D 1 000
E 1 600

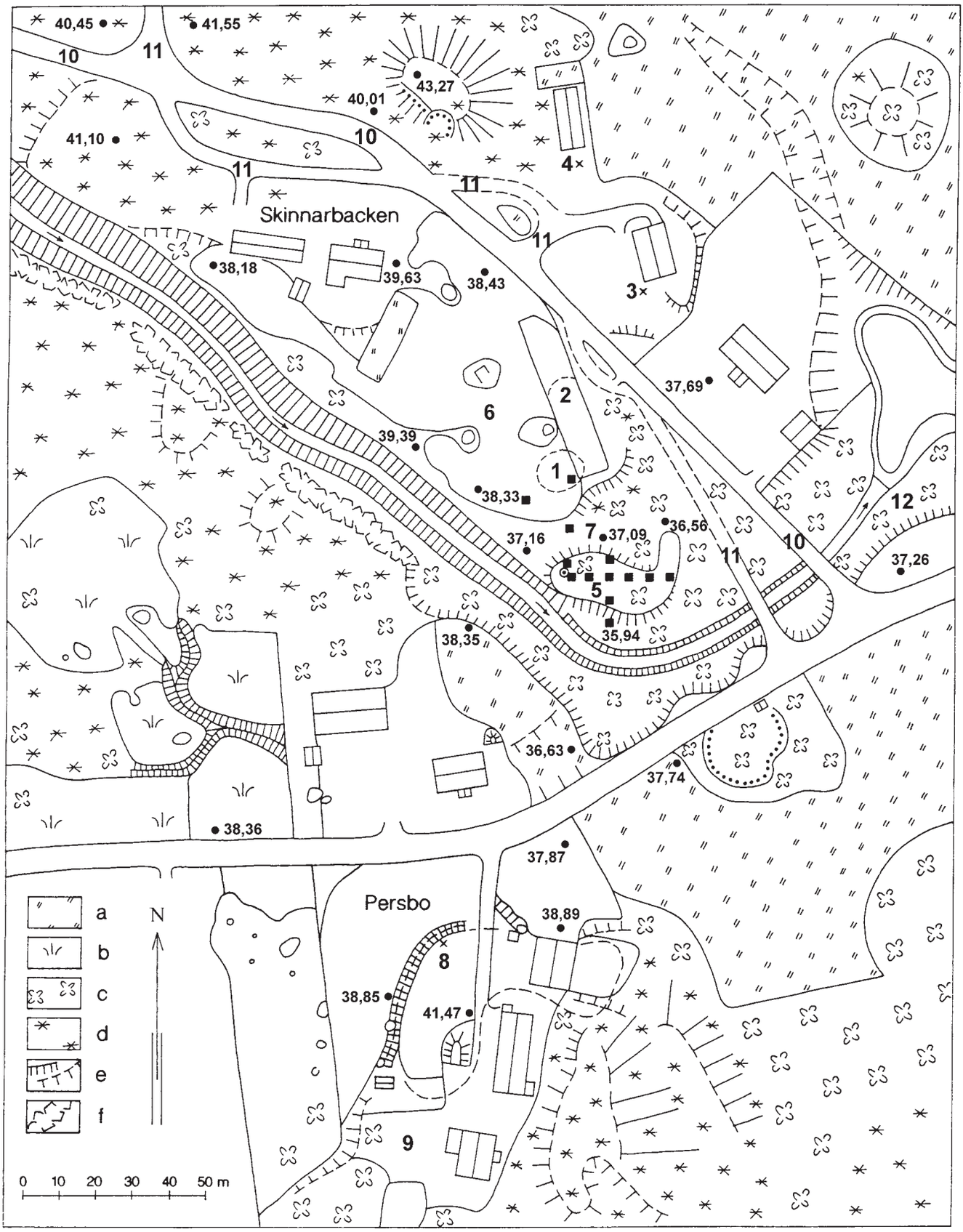
14. Hur stor andel av den totala sålda mängden kemiskt bekämpningsmedel utgjordes av ogräsbekämpningsmedel som såldes till sektorn Hushåll?

A 2,9 procent
B 3,9 procent
C 39,1 procent
D 70,2 procent
E 74,1 procent

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Markanvändning och arkeologiska fynd i Skinnarbacken och Persbo

©Högskoleverket

a: Åker i bruk
b: Igenväxande åker
c: Lövträd
d: Barrträd
e: Skarp brant respektive sluttning
f: Vallar av bruten och sprängd sten uppkastade vid dräneringsarbeten

■ Provgropar (ej skalenliga)
● Höjdangivelser enligt höjdsystem 1900 (siffror med två decimaler).

Skinnarbacken:
1. Fyndplats 1933.
2. F.d. potatisåker, nu betesmark. Krukskärvor funna i samband med odling.
3. Fyndplats för gropornerad krukskärva.
4. Fyndplats för dubbeleggad yxa.
5. ”Ömansbacken”, f.d. åker, sandig jord.
6. F.d. åker, nu betesmark. Inga krukskärvor funna i samband med odling.
7. Blockrik sänka, troligen gammal åfåra.

Persbo:
8. Kulturlagrets utbredning (streckad linje) och ”hyddan” (kryss).
9. Krukskärvor konstaterade i potatisåker och trädgårdsland vid fornminnesinventering 1979.

Övrigt:
10. Nya vägen till Sotmyra och Frossarbo, byggd 1967–1968.
11. Gamla vägen.
12. Spår av vattenkvarn i ån.

Uppgifter

15. Hur lång är den beskrivna sträckan?

Utgå från höjdangivelsen 41,47 och följ den närmast belägna vägen norrut till vägkorsningen. Följ denna korsande väg i nordostlig riktning fram till Gamla vägen. Följ sedan Gamla vägen till den nordligast belägna infarten till Skinnarbacken.

A 160 meter

B 240 meter

C 380 meter

D 470 meter

E 530 meter

16. Förbind höjdangivelserna 37,26 och 38,36 med den högsta angivna höjden på kartan så att de tre punkterna bildar hörn i ett triangelformat område. **Hur stor area har området?**

A 600 m^2

B 9 000 m^2

C 17 000 m^2

D 34 000 m^2

E 42 000 m^2

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Personal inom barnomsorgen

Antalet anställda inom barnomsorgen den 31 december 1997 fördelat på personalkategorier och län.

Län	Antal anställda										Summa	
	arbetsledare		övrig personal									
			i daghem		i fritidshem		i deltidsgrupp/sex-årsverksamhet		ej verksamhetsbunden personal			
	totalt	därav män	totalt	därav män	totalt	därav män	totalt	därav män	totalt	därav män	totalt	därav män
Stockholms	2 168	201	16 598	401	4 329	751	918	30	2 151	186	26 164	1 569
Uppsala	330	31	1 979	49	438	63	80	1	377	16	3 204	160
Södermanlands	213	40	1 663	38	455	67	153	2	428	18	2 912	165
Östergötlands	313	47	2 808	49	797	79	203	2	558	45	4 679	222
Jönköpings	222	27	2 370	37	620	88	241	0	217	10	3 670	162
Kronobergs	140	24	1 337	35	412	41	32	0	277	18	2 198	118
Kalmar	185	43	1 655	43	401	65	70	2	384	30	2 695	183
Gotlands	53	2	314	7	43	17	14	0	195	12	619	38
Blekinge	100	28	1 098	15	351	42	81	3	136	15	1 766	103
Skåne	883	111	8 033	178	2 012	257	588	13	1 110	74	12 626	633
Hallands	223	37	1 983	24	455	49	81	3	720	62	3 462	175
Göteborgs och Bohus	493	51	5 336	40	1 496	82	170	0	2 017	19	9 512	192
Älvsborgs	353	64	3 009	42	689	85	151	0	924	49	5 126	240
Skaraborgs	217	47	1 693	24	486	73	142	3	267	14	2 805	161
Värmlands	181	28	1 825	45	424	60	86	3	489	37	3 005	173
Örebro	151	17	2 427	67	1 207	206	154	7	257	17	4 196	314
Västmanlands	189	34	1 901	44	474	76	149	5	337	26	3 050	185
Dalarnas	239	58	1 985	60	620	104	230	7	275	23	3 349	252
Gävleborgs	207	31	2 145	67	319	34	113	4	647	71	3 431	207
Västernorrlands	258	19	2 011	39	397	40	136	1	262	17	3 064	116
Jämtlands	151	25	987	37	426	60	50	2	181	9	1 795	133
Västerbottens	274	51	1 998	122	647	104	203	13	185	12	3 307	302
Norrbottens	181	36	1 983	41	683	83	86	3	280	10	3 213	173
Summa riket	7 724	1 052	67 138	1 504	18 181	2 526	4 131	104	12 674	790	109 848	5 976

©Högskoleverket

Uppgifter

17. Identifiera de fem län som hade det största antalet övrig personal i daghem. **Hur många män fanns inom denna personalkategori sammanlagt i dessa fem län?**

A 660
B 710
C 730
D 840
E 1 500

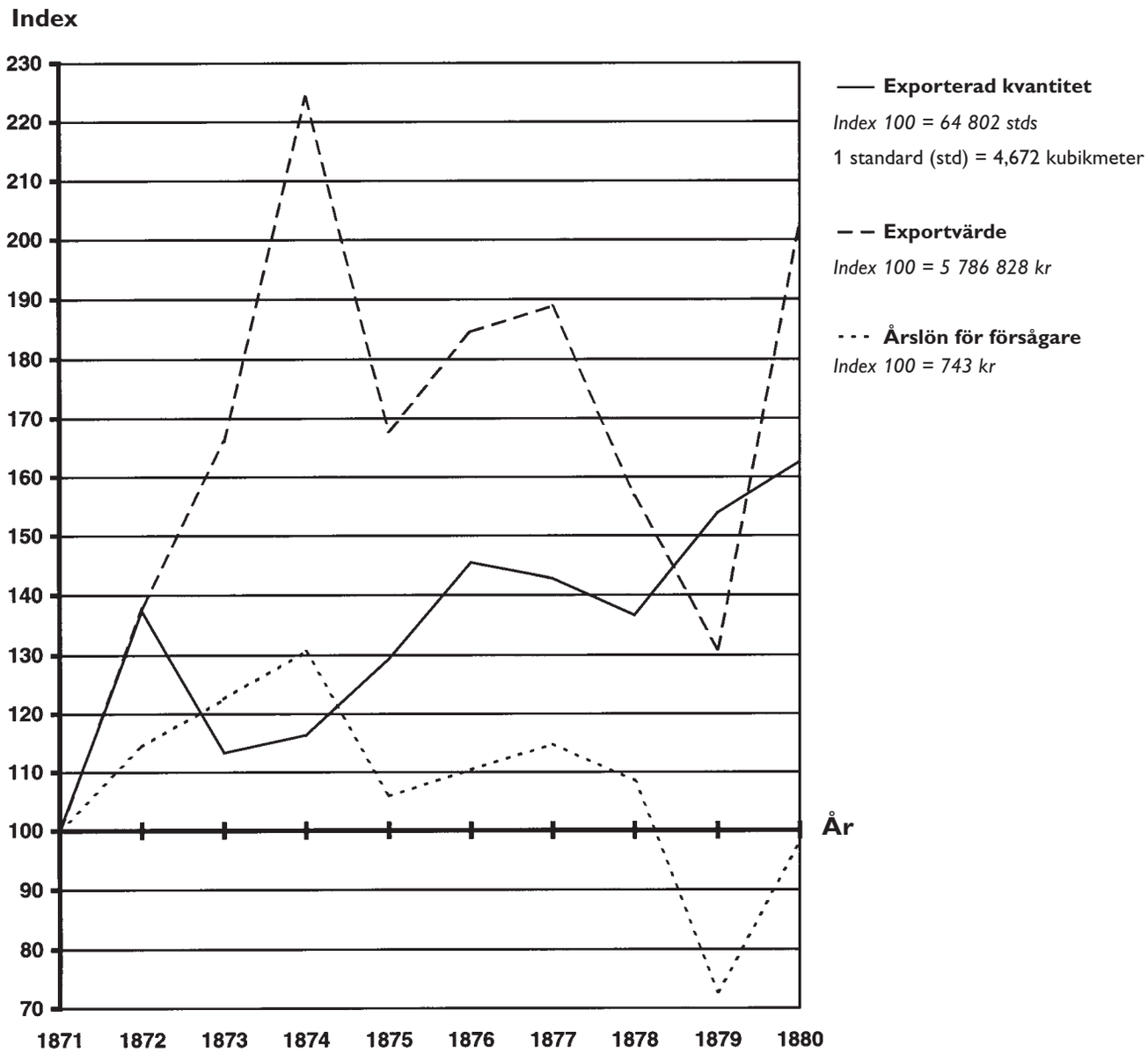
18. Studera statistiken för hela riket. **Hur stor andel utgjorde kvinnorna av den personalkategori som hade flest anställda män?**

A 75 procent
B 80 procent
C 85 procent
D 90 procent
E 95 procent

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA »

©Högskoleverket

Sågverksindustrin i Sundsvallsdistriktet 1871–1880

Exporterad kvantitet och exportvärde av plank och bräder samt årslön för försågare åren 1871–1880 i Sundsvallsdistriktet. Index 100 = värdet år 1871.

©Högskoleverket

Uppgifter

19. Hur många kubikmeter plank och bräder exporterades 1880?

A 100 000
B 300 000
C 500 000
D 1 000 000
E 50 000 000

20. Med hur många procent ökade exportvärdet från 1873 till 1874?

A 25 procent
B 35 procent
C 45 procent
D 60 procent
E 75 procent

PROVET ÄR SLUT. FINNS TID ÖVER, KONTROLLERA DINA SVAR.

HÖGSKOLEPROVET 2009-03-28 – FACIT

BLOCK 1

Delprov 1: NOG

1	E	12	A
2	C	13	B
3	C	14	E
4	A	15	C
5	E	16	D
6	B	17	A
7	C	18	A
8	C	19	E
9	D	20	A
10	E	21	C
11	E	22	D

BLOCK 2

Delprov 3: ELF + Delprov 4: ORD

1	B	11	A	1	D	11	D	21	C	31	B
2	D	12	D	2	B	12	C	22	E	32	C
3	A	13	B	3	B	13	A	23	C	33	A
4	B	14	C	4	B	14	A	24	A	34	D
5	C	15	D	5	E	15	A	25	C	35	E
6	C	16	C	6	B	16	A	26	B	36	B
7	D	17	A	7	D	17	C	27	E	37	D
8	B	18	B	8	C	18	D	28	A	38	A
9	C	19	D	9	B	19	E	29	E	39	C
10	B	20	C	10	D	20	D	30	A	40	D

BLOCK 4

Delprov 7: LÄS

1	D	11	C
2	C	12	D
3	D	13	D
4	B	14	B
5	D	15	A
6	A	16	A
7	B	17	C
8	B	18	A
9	C	19	B
10	B	20	C

BLOCK 5

Delprov 9: DTK

1	C	11	D
2	B	12	D
3	E	13	E
4	C	14	A
5	B	15	C
6	A	16	C
7	B	17	B
8	C	18	C
9	D	19	C
10	B	20	B

BLOCK 3 ingår ej! (Utprövningsblock)

UMEÅ UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR
BETEENDEVETENSKAPLIGA MÄTNINGAR
HÖGSKOLEPROVET 09/04/23

NORMERINGSTABELL GÄLLANDE HÖGSKOLEPROVET 2009-03-28 (09:A)
****

TABELL AVSEENDE ÖVERFÖRING AV ANTAL RÄTTA SVAR TILL NORMERAD POÄNG MED ANGIVANDE AV ANTAL, ANDEL OCH KUMULATIV ANDEL PROV-DELTAGARE FÖR RESPEKTIVE NORMERAD POÄNG.

ANTAL RÄTTA SVAR	NORMERAD POÄNG	ANTAL PROV-DELTAGARE	ANDEL PROV-DELTAGARE (%)	KUMULATIV ANDEL PROV-DELTAGARE (%)
0- 32	0.0	1248	2.7	2.7
33- 38	0.1	1902	4.2	6.9
39- 41	0.2	1411	3.1	10.0
42- 44	0.3	1659	3.6	13.6
45- 47	0.4	1902	4.2	17.8
48- 51	0.5	2830	6.2	23.9
52- 55	0.6	3205	7.0	31.0
56- 59	0.7	3429	7.5	38.5
60- 63	0.8	3704	8.1	46.5
64- 67	0.9	3523	7.7	54.3
68- 71	1.0	3471	7.6	61.8
72- 75	1.1	3396	7.4	69.3
76- 79	1.2	3026	6.6	75.9
80- 83	1.3	2776	6.1	82.0
84- 87	1.4	2352	5.1	87.1
88- 91	1.5	1990	4.4	91.4
92- 96	1.6	1768	3.9	95.3
97-100	1.7	953	2.1	97.4
101-104	1.8	638	1.4	98.8
105-108	1.9	354	.8	99.6
109-122	2.0	200	.4	100.0
		45737	100.0	

MEDELVÄRDE = 0.90
STANDARDAVVIKELSE = .46